

Jaarverslag

Stichting JDRF Nederland

1 juli 2018 t/m 30 juni 2019

Van type één naar type géén

JDRF BETER LEVEN
BETER MAKEN
TYPE 1
DIABETES

Colofon

Tekst

JDRF Nederland

Vormgeving

De Creatieve Afdeling

Fotografie

Guus Herbschleb

Hans Bos

Marco Donker

JDRF Nederland

JDRF International

© 2019, JDRF Nederland

www.jdrf.nl

Vragen, opmerkingen of ideeën?

Mail naar info@jdrf.nl

JDRF BETER LEVEN
BETER MAKEN
TYPE 1
DIABETES

Inhoudsopgave

04 Van de voorzitter

05 Van de directeur

06 JDRF in het kort

07 2018-2019 in vogelvlucht

08 JDRF, voor een wereld
zonder type 1 diabetes

12 JDRF Nederland

14 Wetenschappelijk onderzoek

15 Wetenschappelijk onderzoek
in Nederland

18 Fondsenwerving

20 Voorlichting

24 Personeel & Organisatie

25 Bestuur & Governance

29 Inkomsten & Uitgaven

30 Vooruitblik 2019-2020

32 Jaarrekening 2018-2019

45 Overige gegevens

46 Begroting 2019-2020

Van de voorzitter

Met plezier informeren we je over de komst van een nieuwe directeur bij JDRF Nederland. Vanaf juni 2019 is Ingrid Wiechers werkzaam bij JDRF Nederland in de functie van directeur. Ingrid volgt Claudia Vonk op. Claudia heeft JDRF in ruim anderhalf jaar verder weten te professionaliseren en de stichting naar een hoger plan getrokken. We zijn haar daar zeer dankbaar voor. Ingrid heeft een zeer relevante achtergrond in de zorgsector. Zij zal JDRF Nederland verder op de kaart zetten.

JDRF heeft ook het afgelopen jaar veel belangrijk onderzoeks- en ontwikkelingswerk ondersteund. In Nederland krijgen inmiddels negen projecten subsidie aan de universiteiten van Leiden (projectleiders Roep, De Koning, Carlotti en Zaldumbide), Groningen (De Vos en Smink), Maastricht (Van Apeldoorn), Twente (Karperien) en bij Diabeter (Aanstoot) en het Radboud UMC (Gotthardt).

JDRF steunt veel werk dat het leven van type 1 patiënten kan verbeteren, ook op de kortere termijn. Het betreft het verbeteren van insulinecontrole met betere insulinepreparaten en andere geneesmiddelen, de artificiële pancreas en werk om complicaties van type 1 te vermijden of te verminderen. Tenslotte geven we ook aandacht aan de sociaalpsychologische aspecten rondom type 1 diabetes.

Met diepgaande kennis over veel verschillende aspecten van type 1 diabetes wordt de kans steeds groter dat deze ziekte voorkomen kan worden.

In 2019 bestaat JDRF Nederland al negen jaar. Negen jaar waarin enorm veel gebeurd is, op het gebied van type 1 diabetes en onderzoek, voorlichting en de ontwikkeling van JDRF Nederland als organisatie.

JDRF geeft ook hieraan veel steun. Het einddoel is tenslotte een wereld zonder type 1 diabetes!

Gedurende dit verslagjaar hielden we vijf Up-to-Date informatieavonden, voor mensen met type 1 diabetes en hun omgeving, in Utrecht, Groningen, Alkmaar, Almere en Rotterdam. Er was informatie over de laatste stand van het wetenschappelijk onderzoek en volop gelegenheid met elkaar in discussie te gaan. Ook in 2020 organiseren we weer Up-to-Date informatieavonden. Wil je erbij zijn, stuur dan een e-mail naar info@jdrf.nl.

In november 2018 organiseerde JDRF Nederland voor de tweede keer het PEAK Symposium (Performance in Exercise and Knowledge). Dit initiatief is bedoeld om zorgverleners te informeren over de combinatie van type 1 diabetes en sport & bewegen: een onderwerp dat veel vragen oproept.

Op 15 juni 2019 vond de achtste JDRF One Walk in Nederland plaats, op Landgoed Nijenrode (Breukelen). Veel kinderen, jongeren en volwassenen met een relatie met type 1 diabetes kwamen bij elkaar om stappen te zetten op weg van type één naar type géén. Dit jaar werd de dag officieel geopend door onze minister voor Medische Zorg en Sport, Bruno Bruins. Met de prachtige opbrengst van € 135.000 hebben jullie, de supporters en ondersteuners van JDRF in Nederland, gezamenlijk al ruim een miljoen euro opgehaald met alle acht JDRF

One Walks in de voorbije jaren. Een miljoen euro voor wetenschappelijk onderzoek naar type 1 diabetes. Iets om zowel trots op als dankbaar voor te zijn.

En tijdens dit evenement lanceerde JDRF ook de Tas van Rufus. De rugzak, met knuffelbeer Rufus, armbandjes en informatieboekjes, is speciaal bedoeld voor kinderen die net de diagnose type 1 diabetes hebben gekregen en hun ouders. Een mooi initiatief om die periode vlak na de diagnose net iets makkelijker te maken.

Alles wat het afgelopen jaar is bereikt, was niet mogelijk geweest zonder onze trouwe donateurs, supporters, vrijwilligers en andere betrokkenen. We zijn jullie enorm dankbaar voor jullie inzet en hopen dat we ook de komende jaren op jullie mogen blijven rekenen.

Een wereld zonder type 1 diabetes: dat is een marathon en geen sprint. Dank voor jullie hulp.

Namens het bestuur van JDRF Nederland,

Maarten de Groot

Maarten de Groot,
Voorzitter

Van de directeur

Als ik naar JDRF Nederland kijk, ben ik trots op wat we doen. Samen werken we, ambitieus en krachtig, aan een betere kwaliteit van leven voor mensen met type 1 diabetes. We verbinden onderzoekers over de hele wereld, om samen tot resultaten te komen. Tot we uiteindelijk ons einddoel hebben bereikt: de genezing van type 1 diabetes.

Over de hele wereld wordt hard gewerkt aan een manier om type 1 diabetes de wereld uit te krijgen. Met JDRF steunen wij deze wetenschappers op weg van type één naar type géén. In Nederland ontvingen onderzoekers in ons boekjaar 2018-2019 1,5 miljoen euro. Dat betekent dat negen wetenschappers samen met hun team mede door steun van JDRF kunnen werken aan de betere behandeling en genezing van type 1 diabetes. Wereldwijd steunt JDRF maar liefst in meer dan twintig landen tientallen wetenschappelijke onderzoeken.

Maar we zijn er nog niet. Hoewel we ieder jaar verder komen, hebben we ook nog een lange weg te gaan. Daarom ben ik zo blij met alle inzet en steun van onze donateurs, actievoerders en sponsors. De mensen die meededen aan de Diabetes Classic, de JDRF One Walk, de Nijmeegse Vierdaagse en de Dam tot Damloop. Met jullie kunnen wij al dat broodnodige onderzoek financieren. Dankzij al die inzet van al die betrokkenen gaat JDRF door op de weg naar type géén.

We weten steeds meer en de kennis die we opdoen delen we graag. Bijvoorbeeld op het PEAK Symposium, de Up-To-Date informatieavonden en “Voel je Vrij met type 1 diabetes”-avond. We brengen mensen samen om in gesprek te gaan en van elkaar te leren. In die verbondenheid met elkaar ontstaan mooie dingen.

Dit jaar stonden mensen met type 1 diabetes samen sterk. Zo stond op 4 juni een gepassioneerde groep aan de poorten van de Tweede Kamer met 50.000 handtekeningen om te pleiten voor algehele vergoeding van de sensor voor iedereen met type 1 diabetes.

Samen kunnen we veel bereiken. Dat is wat ik in mijn eerste maanden bij JDRF Nederland heb mogen zien en waar ik zo trots op ben. De wereldwijde verbondenheid én de stappen die wij als JDRF Nederland hier kunnen zetten. Mensen met of zonder type 1 diabetes, supporters, donateurs, vrijwilligers, wetenschappers en iedereen die ons een warm hart toedraagt: zonder jullie kan JDRF niet bestaan. Bedankt voor jullie betrokkenheid, support en inzet. Samen met jullie gaan we door op weg naar type géén.

Namens het gehele team van JDRF Nederland,

A stylized, handwritten signature in black ink, consisting of several loops and a long horizontal stroke.

*Ingrid Wiechers,
Directeur*

JDRF in het kort

JDRF Nederland werft fondsen voor wetenschappelijk onderzoek naar de behandeling, het voorkomen en het genezen van type 1 diabetes en geeft voorlichting over deze chronische auto-immuunziekte en de ontwikkelingen op het gebied van onderzoek, behandelingen, hulpmiddelen en de weg naar genezing.

In het boekjaar 2018-2019 (van juli 2018 tot en met juni 2019) bedragen de inkomsten van JDRF Nederland 2,1 miljoen euro. Hiervan is ongeveer 1,9 miljoen besteed aan de doelstellingen van JDRF. De uitgaven bedroegen ongeveer 2,2 miljoen.

JDRF is de enige organisatie ter wereld met een daadkrachtig en realistisch plan voor een wereld zonder type 1 diabetes. JDRF werkt aan het genezen en voorkomen van de ziekte en tot die tijd ook aan het verbeteren van het leven met type 1 diabetes. Zo gaan we van het beter behandelen van type één naar uiteindelijk type géén!

JDRF werkt internationaal met de beste onderzoekers en brengt hen samen om al het onderzoek naar een hoger niveau te trekken. Ook zet JDRF zich in om onderzoeksgelden van overheden te verkrijgen. Daarnaast behartigt zij de belangen van mensen met type 1 diabetes over de hele wereld, zodat patiënten daadwerkelijk gebruik kunnen maken van nieuwe behandelmethoden.

Bronnen:

- Diabeter. (5 september 2016) Hoeveel kinderen hebben diabetes type 1? Geraadpleegd op 12 augustus 2019, van diabeter.nl
- NOS. (14 mei 2019) Verdubbeling van aantal kinderen met suikerziekte. Geraadpleegd op 12 augustus 2019, van nos.nl
- Peters, M.L., Huisman, E.L., Schoonen, M., Wolffenbuttel, B.H.R. (2017). The current total economic burden of diabetes mellitus in the Netherlands. The Netherlands Journal of Medicine, 35, (7), 281-297.
- RIVM. (2015) Prevalentie diabetes bij kinderen en jongeren. Geraadpleegd op 12 augustus 2019, van volksgezondheidzorg.info
- Tucker, M. (8 december 2017) Adults Can Get Type 1 Diabetes, Too. Geraadpleegd op 12 augustus 2019, van npr.org

2018-2019 in vogelvlucht

• September 2018

- Van Dam tot Dam en van type één naar type géén – dat is het motto van de meer dan honderd deelnemers die namens JDRF meedoen aan de verschillende onderdelen van de Dam tot Damloop. Samen brachten deze deelnemers € 45.325 bij elkaar voor onderzoek naar type 1 diabetes.

- In Utrecht vertellen dr. Henk-Jan Aanstoot en (ervarings)deskundigen op het gebied van type 1 diabetes over onderzoek en ontwikkelingen én over het leven met type 1 diabetes, ten overstaan van honderden mensen die de 'Up-to-Date'-avond in stadion de Galgenwaard bezoeken.

• November 2018

- Op 1 november organiseerden we ons tweede PEAK Symposium, dat met zo'n 150 zorgverleners, wetenschappers en ervaringsdeskundigen een succes was.

- Ook in november: JDRF Nederland kreeg er maar liefst zeven nieuwe jeugdambassadeurs bij. Zij gaan aan de slag om meer bekendheid te genereren voor type 1 diabetes en ze krijgen uiteraard een stem in onze weg van type één naar type géén.

• December 2018

Een goed samenzijn met jongeren en jongvolwassenen in de Soester Duinen: dat was de 'Voel je Vrij'-avond in december. Een inspirerende avond met mooie, persoonlijke verhalen.

• Maart 2019

In maart vonden de eerste Up-to-Date informatieavonden van 2019 plaats. Tijdens deze avonden werden veel geïnteresseerden weer bijgepraat over de nieuwste ontwikkelingen.

• Mei 2019

Van toezichthouder CBF ontvingen wij een nieuw certificaat voor een Erkend Goed Doel. Met die erkenning waren wij uiteraard erg blij.

• Juni 2019

- Ingrid Wiechers start als directeur van JDRF Nederland. Claudia Vonk, de voorganger van Ingrid Wiechers, draagt het symbolische stokje over tijdens de achtste JDRF One Walk op Landgoed Nijenrode.

- De JDRF One Walk vond dit jaar plaats op Landgoed Nijenrode. De hele dag konden de bezoekers meedoen met activiteiten en met de symbolische Walk van type één naar type géén haalden we uiteindelijk een bedrag van € 135.000 op.

- Ook op de One Walk: de lancering van de Tas van Rufus: een rugzak gevuld met praktische hulp en informatie voor kinderen met type 1 diabetes en hun ouders, om hen in de periode na de diagnose te ondersteunen. En natuurlijk niet te missen in de tas: vriendje Rufus, de knuffelbeer met type 1 diabetes!

- En in juni leverden initiatiefnemers Loes Heijmans en JDRF-collega Orietta Koster de petitie voor sensorvergoeding in bij de Tweede Kamer. Gezamenlijk overhandigden we maar liefst 50.000 verzamelde handtekeningen van mensen die ook vinden dat de sensor voor iedereen met type 1 diabetes vergoed moet worden.

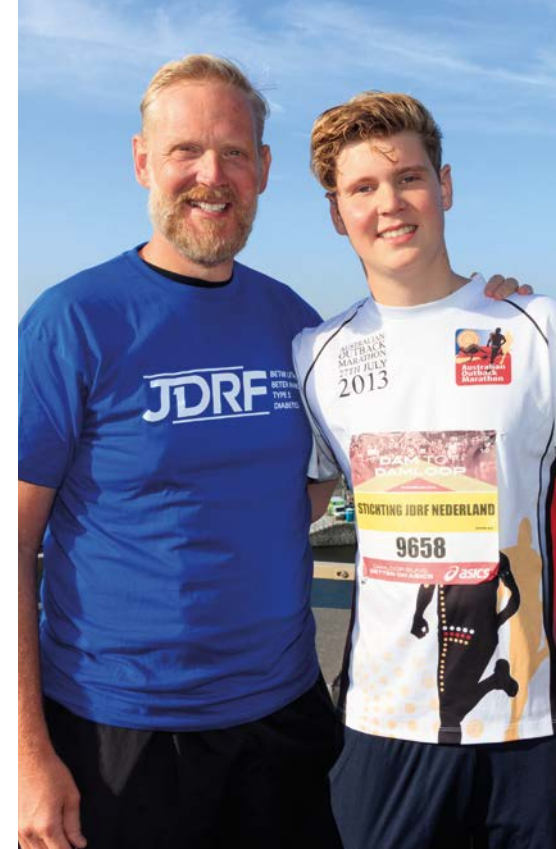
JDRF, voor een wereld zonder type 1 diabetes

JDRF is wereldwijd de leidende organisatie als het gaat om financiering van wetenschappelijk onderzoek naar type 1 diabetes. Als enige organisatie ter wereld heeft JDRF een daadkrachtig en realistisch plan voor nieuwe behandelmethoden die het leven van mensen met type 1 diabetes structureel verbeteren en uiteindelijk zullen zorgen voor een wereld zonder type 1 diabetes.

JDRF (Juvenile Diabetes Research Foundation) is in 1970 in de Verenigde Staten opgericht door moeders van kinderen met type 1 diabetes. De organisatie is inmiddels uitgegroeid tot dé leidende charitatieve organisatie op het gebied van type 1 diabetes en heeft tot nu toe meer dan 2 miljard euro aan onderzoek naar type 1 diabetes gefinancierd in zo'n 27 landen, waarvan tientallen miljoenen euro's in Nederland. Hier bestaat JDRF sinds 2010. Internationaal draagt JDRF bij aan nagenoeg alle wetenschappelijke vooruitgang op het gebied van type 1 diabetes.

JDRF in het kort

1. JDRF richt zich uitsluitend op type 1 diabetes. Niet op type 2.
2. JDRF Nederland maakt deel uit van een internationale organisatie die betrokken is bij en sturing geeft aan wereldwijd onderzoek naar type 1 diabetes.
3. JDRF is de enige organisatie ter wereld met een daadkrachtig en realistisch plan voor een wereld zonder type 1 diabetes.
4. JDRF financiert niet alleen onderzoek, maar zorgt ook voor de ontwikkeling, goedkeuring en vergoeding van therapieën, zodat deze bereikbaar worden voor mensen met type 1 diabetes.
5. JDRF heeft een groot internationaal netwerk van topwetenschappers die met elkaar verbonden werken aan het genezen, voorkomen en behandelen van type 1 diabetes.

“In 2007 kreeg mijn zoon Merijn type 1 diabetes, waardoor ik een zoektocht startte naar de organisatie die mijn zoon van deze ziekte af zou helpen. JDRF geeft vertrouwen: het is een internationaal samenwerkende organisatie die daadwerkelijk resultaten boekt met een duidelijk strategisch plan. Dit zorgt in eerste instantie voor een betere behandeling en uiteindelijk voor totale genezing. We hebben een grote droom en ik ben ervan overtuigd: die wereld zonder type 1 diabetes, die gaat er komen. En JDRF gaat ervoor zorgen.”

Maarten de Groot, voorzitter bestuur JDRF

Wat is type 1 diabetes?

Type 1 diabetes is een chronische auto-immuunziekte met levenslang ingrijpende gevolgen. Bij type 1 diabetes worden bètacellen aangevallen en maakt het lichaam te weinig of geen insuline meer aan. Hierdoor wordt de bloedglucosespiegel niet meer geregeld en ontstaat een levensbedreigende situatie.

Totdat er een oplossing is gevonden, moeten mensen met type 1 diabetes constant hun bloedglucosespiegel in de gaten houden en dagelijks meerdere keren insuline-injecties toedienen of vierentwintig uur per dag een insulinepomp aan het lichaam dragen. Type 1 diabetes is er altijd: dag in, dag uit.

Daarnaast hebben mensen met type 1 diabetes een verhoogd risico op complicaties. Het gaat dan bijvoorbeeld om hart-, oog- en nieraandoeningen, zenuwbeschadigingen en beroertes.

Type 1 ≠ type 2

Type 1 diabetes is een totaal andere ziekte dan type 2 diabetes. JDRF is compleet gericht op het vinden van een oplossing voor type 1. Deze twee vormen van diabetes worden bij fondsenwerving vaak over één kam geschoren. Dit beperkt de genezingsmogelijkheden van type 1 diabetes. JDRF vindt het, net als alle mensen die betrokken zijn bij type 1 diabetes, belangrijk dat type 1 en type 2 als verschillende ziektes worden gezien. Dat betekent niet dat, waar mogelijk, op sommige gebieden samengewerkt wordt in onderzoek naar type 1 en type 2 diabetes. Bijvoorbeeld op het gebied van complicaties is samenwerking relevant.

Wereldwijde regie

Type 1 diabetes is geen specifiek Nederlands probleem en de oplossing kan ook niet uit Nederland alleen komen. JDRF is wereldwijd als enige in staat te inventariseren waar ter wereld het meest relevante onderzoek wordt gedaan en kan zo de strategische onderzoeksagenda bepalen. JDRF kent de beste onderzoekers en zorgt dat zij samenwerken, bijvoorbeeld in consortia. Daarnaast is JDRF International een serieuze gesprekspartner voor de farmaceutische industrie, aan de overheden gelieerde goedkeuringsinstanties en de verzekeraars en overheden die de nieuwe behandelmethoden moeten vergoeden.

Het daadkrachtige en realistische plan van JDRF: van type één naar type géén

De kerninzet van JDRF is gericht op het behandelen, voorkomen én genezen van type 1 diabetes. JDRF initieert en stimuleert onderzoek, ondersteunt de ontwikkeling van nieuwe behandelmethoden en technologieën én zorgt ervoor dat deze zo snel mogelijk beschikbaar zijn voor mensen met type 1 diabetes. Zodat zij een veiliger leven met minder bijwerkingen en minder complicaties kunnen leiden.

Het uiteindelijke doel is om type één te veranderen in type géén: JDRF werkt aan een wereld zonder type één. Met de resultaten van vandaag gaan we voor de oplossing van morgen. JDRF financiert wereldwijd onderzoek op verschillende vlakken en richt zich op meerder innovatieve projecten om vooruitgang en ontwikkeling te garanderen. Alleen op die manier kan al het onderzoek worden samengebracht om de beste oplossing te creëren voor mensen met type 1 diabetes.

JDRF richt zich hierbij op een aantal oplossingsrichtingen:

- De kunstmatige alvleesklier
- Glucosecontrole
- Immunotherapieën
- Bètacelregeneratie
- Bètacelvervanging
- Preventie
- Voorkomen van complicaties

Oplossingsrichtingen JDRF

Kunstmatige alvleesklier

JDRF werkt aan een toekomst waarin een kunstmatige alvleesklier de bloedglucosespiegel automatisch onder controle houdt. Een kunstmatige alvleesklier is een combinatie van een insulinepomp, een continue glucosemonitor en een voorspellende algoritme. Deze drie onderdelen werken samen en reguleren zo zelfstandig de bloedglucosespiegel. Dit verkleint het risico op complicaties.

Glucosecontrole

JDRF werkt aan een toekomst waarbij het reguleren van de glucosewaarden niet afhankelijk is van apparaten. Slimme of glucosegevoelige insuline is een voorbeeld van zo'n therapie. Hierbij is één insuline-injectie voldoende voor de hele dag of zelfs voor meerdere dagen.

De insuline werkt alleen als het bloedglucoseniveau in het lichaam stijgt. Doordat de glucosegevoelige insuline de bloedsuikerspiegel controleert, is er uiteindelijk minder kans op complicaties. JDRF stimuleert ontwikkelingen op het gebied van glucosegevoelige insuline en investeert in de ontwikkeling ervan.

Immunotherapieën

JDRF zet ook in op onderzoek naar het herstellen van immuunbalans. Immunotherapie wordt tegenwoordig gebruikt in veel behandelingen van andere ziektes. JDRF richt zich op het inzetten van resultaten uit onderzoek naar kanker en verschillende auto-immuunziektes, voor het ontwikkelen van nieuwe behandelmethoden van type 1 diabetes. Samenwerking zou kunnen leiden tot een doorbraak op dit gebied.

Bètacelregeneratie

We werken aan een toekomst waarin type 1 diabetes slechts een herinnering is. JDRF besteedt daarom veel aandacht en geld aan onderzoek naar de preventie van type 1 diabetes, bijvoorbeeld door het herstellen en beschermen van insuline-producerende bètacellen.

Bètacelvervanging

Op dit gebied werkt JDRF aan een toekomst waarin insulinetoediening voor mensen met type 1 diabetes 24 maanden of langer overbodig is. Het implanteren van bètacellen die insuline produceren wanneer dat nodig is, én die beschermd zijn tegen aanvallen van het immuunsysteem, zou dit dichterbij kunnen brengen. Dit kan door de bètacellen in te kapselen. JDRF is de drijvende kracht achter de ontwikkeling van deze alternatieve bètacellen en de inkapseling.

Preventie

JDRF werkt aan een toekomst zonder dreiging van type 1 diabetes. Daarom zetten we ook in op het voorkomen van deze ziekte. We richten ons hierbij op mensen met een verhoogd risico op type 1 diabetes en zoeken daarnaast naar de oorzaak van type 1 diabetes, zodat in de toekomst een vaccin kan worden ontwikkeld.

Voorkomen van complicaties

Het behandelen en voorkomen van complicatie is dan wel geen oplossing voor type 1 diabetes, maar het is wel belangrijk voor de kwaliteit van leven van mensen met type 1 diabetes. Daarom initieert, stimuleert en financiert JDRF ook onderzoek op het gebied van complicaties. Hierbij gaat het onder andere om aandoeningen aan de ogen, zenuwen en nieren. JDRF wil het leven van mensen met type 1 diabetes dragelijker maken en de risico's op complicaties verminderen.

Proces van toekenning geld aan onderzoeken

Wetenschappers wereldwijd kunnen onderzoeksvorstellen indienen bij JDRF. Ook benadert JDRF actief onderzoekers met de vraag of zij specifiek onderzoek willen starten met financiering van JDRF. Om verworven fondsen zo efficiënt en effectief mogelijk in te kunnen zetten, hanteert JDRF een uitgebreid selectie- en toewijzingsproces. Hierin spelen het JDRF Wetenschappelijk Team, de Research Commissie en de Wetenschappelijke Collegiale Toetsing (Peer Review) een belangrijke rol. Op basis van input van deze organen bepaalt JDRF International welke onderzoeken wereldwijd worden gefinancierd.

Onderzoek in Nederland wordt in principe betaald uit opbrengsten van fondsenwerving door JDRF Nederland. Mochten er te weinig inkomsten zijn gegenereerd in Nederland om dit JDRF-onderzoek te financieren, dan vult JDRF International het benodigde bedrag aan met fondsen die elders in de wereld zijn geworven.

JDRF Wetenschappelijk Team

JDRF heeft overzicht over al het relevante onderzoek naar type 1 diabetes wereldwijd en zet zich actief in om dit onderzoek te coördineren, te managen en te sturen. Het JDRF Wetenschappelijk Team, bestaande uit wetenschappers in dienst van JDRF International in de Verenigde Staten, speelt hierin een belangrijke rol. Zij beoordelen alle subsidieaanvragen die bij JDRF International worden ingediend. Alle

JDRF-wetenschappers hebben hun eigen specifieke expertise en kennis die gezamenlijk alle relevante onderzoeksgebieden bestrijken.

Research Commissie

De Research Commissie is een commissie binnen het internationale JDRF-bestuur dat bestaat uit internationale vrijwilligers. De Research Commissie stelt het jaarlijkse budget voor onderzoek vast en bepaalt of aanvragen passen binnen de langetermijnstrategie en onderzoeksfocus van JDRF. Ook kijkt de commissie of voor ingediende aanvragen de juiste procedure is gehanteerd. De commissie kan voorstellen van het JDRF Wetenschappelijk Team goed- of afkeuren.

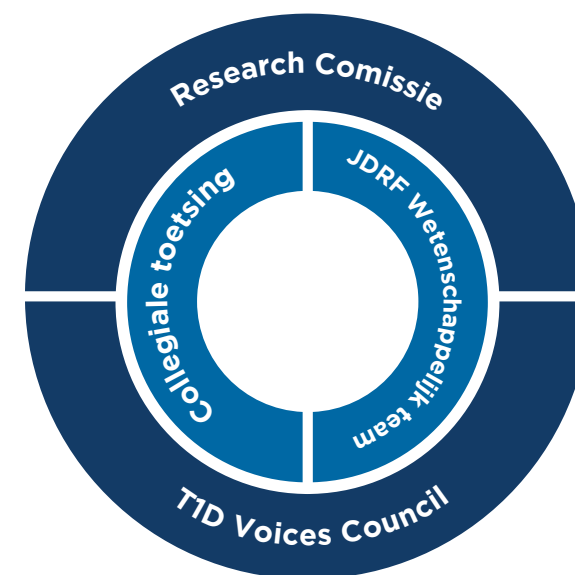
Maarten de Groot, voorzitter van het bestuur van JDRF Nederland en de Board of Chancellors van JDRF International, is één van de leden van de Research Commissie.

Wetenschappelijke Collegiale Toetsing

JDRF voert uitvoerige Collegiale Toetsing uit, nog voordat een onderzoeksvraag wordt gehonoreerd of afgekeurd. Een wetenschapper uit het JDRF Wetenschappelijk Team met specifieke kennis van het onderwerp van een onderzoeksaanvraag beoordeelt de aanvraag eerst en legt deze daarna voor aan collega-wetenschappers binnen het Wetenschappelijk Team van JDRF. Als het onderzoek toegevoegde waarde heeft, bijvoorbeeld doordat het 'gaten in kennis' opvult, ander onderzoek versnelt of op een andere manier bijdraagt aan de onderzoeksstrategie

van JDRF, dan legt JDRF de onderzoeksaanvraag voor aan externe wetenschappers met relevante specifieke kennis over het onderwerp van de aanvraag.

Ook kunnen deskundigen worden ingeschakeld buiten het expertisegebied 'diabetes' om een breder perspectief te bieden. JDRF put hiervoor uit een wereldwijd netwerk van tientallen vooraanstaand wetenschappers, medisch specialisten en relevante organisaties en bedrijven. Afhankelijk van de omvang van de onderzoeksaanvraag, kunnen in totaal zes externe deskundigen worden ingeschakeld voor de Collegiale Toetsing.

JDRF Nederland

Visie

Een wereld zonder type 1 diabetes.

Missie

Het bespoedigen van levensveranderende doorbraken voor het behandelen, voorkomen en genezen van type 1 diabetes en haar complicaties.

JDRF Nederland is in 2010 opgericht door voorzitter van het bestuur Maarten de Groot. In 2007 werd bij Merijn, de zoon van Maarten, type 1 diabetes vastgesteld. In zijn zoektocht naar een oplossing kwam hij in contact met JDRF in Amerika en hij was gelijk overtuigd: JDRF is wereldwijd de leidende organisatie die miljoenen mensen met type 1 diabetes over de hele wereld van de dagelijkse last van type 1 diabetes gaat ontdoen.

Het bestrijden van type 1 diabetes kan niet alleen in Nederland of welk ander land ter wereld opgelost worden. Internationale samenwerking is de enige manier om zo snel mogelijk vooruitgang te boeken. Door JDRF internationaal opereert en betrokken is bij wereldwijd onderzoek kan zij als geen ander overzien waar de beste wetenschappers zitten en hoe en waar het meeste resultaat kan worden geboekt.

Doelstellingen

JDRF heeft als doel:

- Fondsen werven voor wetenschappelijk onderzoek naar het genezen, voorkomen en behandelen van type 1 diabetes;
- Voorlichting geven over de wetenschappelijke ontwikkelingen op het gebied van type 1 diabetes;
- Genereren van meer bekendheid over type 1 diabetes en JDRF.

Voor het boekjaar 2018-2019 vertaalde dit zich naar de volgende twee doelstellingen:

1. Een stijging van fondsenwervende inkomsten

Om de fondsenwervende inkomsten te laten stijgen voert JDRF Nederland een gestructureerd beleid met een aantal zaken als speerpunten:

- Het vinden van nieuwe donateurs en het behoud van bestaande donateurs.
- Het aangaan, onderhouden, verbeteren en verdiepen van contacten met sponsors.
- De vrijwilligersorganisatie van fondsenwervende evenementen verder uitbouwen, waardoor meer mensen in actie willen en kunnen komen om fondsen te werven voor type 1 diabetes-onderzoek.

Het uiteindelijke doel van de stijging van fondsenwervende inkomsten is natuurlijk om meer geld te kunnen investeren in onderzoek naar type 1 diabetes. Daarom werkt JDRF eraan om niet alleen de inkomsten te laten stijgen, maar ook de overheadkosten zo laag mogelijk te houden.

2. Groei van de naamsbekendheid van JDRF Nederland

De groei van de naamsbekendheid van JDRF Nederland wordt bewerkstelligd door nauwe samenwerking met beroepsorganisaties (artsen, verpleegkundigen), patiëntenorganisaties, ziekenhuizen en allianties met de farmaceutische industrie en toeleveranciers. Door middel van nieuwsbrieven, magazines en gezamenlijke evenementen bereiken we de doelgroep rechtstreeks en komt zij in aanraking met JDRF.

Daarnaast organiseerden we diverse informatieavonden waarbij in totaal zo'n 1200 mensen op de hoogte zijn gesteld van JDRF als organisatie en het strategisch plan voor een wereld zonder type 1 diabetes. Verder wordt er structureel gewerkt om een plek voor JDRF te verkrijgen in vakbladen en landelijke en regionale pers. Ook de eigen kanalen van JDRF Nederland spelen een grote rol in het vergroten van de naamsbekendheid.

Het toezicht op deze doelstellingen vindt plaats door middel van een rapportage op alle deelgebieden door de directeur aan het bestuur. Deze rapportages worden toegelicht en vastgesteld tijdens bestuursvergaderingen. Als er behoefte is aan een tussentijdse rapportage dan wordt deze zo nodig opgesteld. De directie en de voorzitter hebben regelmatig onderling contact omtrent alle zaken rondom JDRF Nederland.

Ketenverantwoordelijkheid

JDRF bevindt zich in een keten waar de donateur zijn geld aan JDRF toevertrouwt om type 1 diabetes op een zo effectief mogelijke manier de wereld uit te helpen. De donateurs doen dit veelal zonder eigenbelang en krijgen niet direct iets tastbaars terug voor het geld dat zij aan JDRF schenken. JDRF zoekt deze steun ook in leveranciers (van ICT tot koffie en communicatie): zij leveren een effectief en efficiënt product, liefst zonder eigenbelang, zodat JDRF zoveel mogelijk aan onderzoek kan besteden.

JDRF vertrouwt zijn geld daarbij toe aan universiteiten en onderzoekers en verwacht ook van hen dat zij doelmatig handelen om type 1 diabetes de wereld uit te helpen. Door de wereldwijde focus zorgt JDRF dat onderzoekers samenwerken en er geen dubbele onderzoeken plaatsvinden. De centrale aansturing van de wetenschappelijke afdeling zorgt er daarnaast voor dat veel kosten bespaard blijven en informatie op de juiste plek terechtkomt.

Wetenschappelijk onderzoek

JDRF heeft ook het afgelopen jaar veel belangrijk onderzoeks- en ontwikkelingswerk ondersteund. In Nederland krijgen inmiddels negen projecten subsidie aan de universiteiten van Leiden (projectleiders Roep, De Koning, Carlotti en Zaldumbide), Groningen (De Vos en Smink), Maastricht (Van Apeldoorn), Twente (Karperien) en bij Diabeter (Aanstoot) en het Radboud UMC (Gotthardt).

De inzet van JDRF is gericht op het genezen van type 1 diabetes, op het verbeteren van de levens van degenen die met type 1 diabetes moeten leven en op het voorkomen van type 1 diabetes. Veel onderzoek staat natuurlijk ook ten dienste van doelen in een andere categorie.

Om type 1 diabetes te genezen wordt ingezet op vervanging van bètacellen in het lichaam, inclusief het beschikbaar maken van goed functionerende bètacellen uit andere cellen. Ook wordt geprobeerd de nog aanwezige bètacellen in het lichaam weer te laten functioneren. Verder wordt onderzoek gedaan naar de immuun-aanval op bètacellen en de manier waarop deze tegengegaan kan worden.

JDRF steunt veel werk dat het leven van mensen met type 1 diabetes kan verbeteren, ook op de kortere termijn. Het betreft het verbeteren van insulinecontrole met betere insulinepreparaten en andere geneesmiddelen, de artificiële pancreas en werk om complicaties van type 1 diabetes te vermijden of te verminderen.

Met veel kennis over veel verschillende aspecten van type 1 diabetes is de kans dat deze ziekte in de toekomst voorkomen kan worden groter. JDRF geeft ook hieraan veel steun. Het einddoel is uiteindelijk om type 1 diabetes de wereld uit te helpen.

Genezen	Bètacelvervanging	Geïmplanteerde bètacellen die de functie van de eigen cel overnemen
	Bètacelregeneratie	Herstellen en beschermen van insuline-producerende bètacellen
	Immunotherapie	Herstellen van de immuunbalans, vanuit onderzoek naar andere ziektes
Voorkomen	Preventie	Type 1 diabetes voorgoed uitroeien
Behandelen	Kunstmatige alveesklier	Automatische insulinetoediening
	Glucosecontrole	Verbeteren van dagelijkse routines
	Complicaties	Stoppen en behandelen van problemen gerelateerd aan type 1 diabetes

Wetenschappelijk onderzoek in Nederland

Ook in Nederland levert JDRF een forse bijdrage aan wetenschappelijk onderzoek naar type 1 diabetes. Dit zijn de onderzoekers die in het boekjaar 2018-2019 een bijdrage ontvingen van JDRF.

Dr. Aart van Apeldoorn – Universiteit Maastricht, MIRA (Instituut voor biomedische technologie en technische geneeskunde)

Financiering in boekjaar 2018-2019: \$547.999,48

Dr. Aart van Apeldoorn ontving dit jaar wederom een subsidie voor zijn onderzoek naar een inkapselingssysteem dat eilandjes van Langerhans die gedoneerd worden, beschermt tegen auto-immunreacties. Het doel is een systeem dat fungeert als een soort haaienkooi: de insuline, gemaakt door de eilandjes van Langerhans, kan er wél uit. Maar de bloedcellen die zorgen voor de auto-immunreactie bij type 1 diabetes, kunnen de haaienkooi niet in. Zo blijven de eilandjes van Langerhans beschermd.

Dr. Henk-Jan Aanstoot – Diabeter

Financiering in boekjaar 2018-2019: \$150.000,00

Kinderarts en onderzoeker dr. Henk-Jan Aanstoot onderzoekt de heterogeniteit van type 1 diabetes. In 2018-2019 ontving hij voor zijn onderzoek opnieuw een bijdrage van JDRF. Met dit geld kan hij verder met zijn onderzoek, samen met prof. dr. Bruce Wolffenbutter (UMCG), naar de biomarkers die ervoor zorgen dat een behandeling of therapie wel of niet aanslaat bij subgroepen mensen met type 1 diabetes.

Dr. Françoise Carlotti – Leids Universitair Medisch Centrum (LUMC)

Financiering in boekjaar 2018-2019: \$164.984,16

Eerder toonde onderzoek van het team van dr. Carlotti al aan dat het mogelijk is insuline-producerende bètacellen om te vormen tot glucagon-producerende alfacellen. In samenwerking met prof. dr. Eelco de Koning werkt dr. Carlotti nu aan het tegenovergestelde: een manier om alfacellen uit de eilandjes van Langerhans te transformeren tot insuline-producerende bètacellen. Voor het vervolg van dit onderzoek ontving dr. Carlotti dit boekjaar wederom een subsidie van JDRF.

De afgelopen periode is een grote dataset geanalyseerd die het mogelijk maakt de genetische 'handtekening' te bepalen van een enkele cel. Het verlies van de bètacel-identiteit blijkt samen te hangen met het voorkomen van een bepaalde vorm van stress in de bètacellen. Lopend onderzoek bekijkt de reactie van bètacellen op verschillende vormen van stress om uiteindelijk nieuwe manieren te vinden om bètacellen gezond te houden.

Prof. dr. Martin Gotthardt – Radboud Universitair Medisch Centrum (Radboudumc)
Financiering in boekjaar 2018-2019: \$92.222,07

Het is niet de eerste keer dat prof. dr. Martin Gotthardt subsidie ontvangt van JDRF. Al in 2011 ontving hij een bijdrage voor zijn onderzoek naar bètacel-imaging. Hierbij worden bètacellen in beeld gebracht met een nucleaire techniek en het gebruik van de stof Exedin. Daarmee kan gemeten worden hoeveel bètacellen iemand met type 1 diabetes nog heeft, wat in de toekomst als basis kan dienen voor regeneratie- en preventietherapieën.

In het voorgaande boekjaar werd geen financiering verstrekt, omdat het onderzoek door te weinig proefpersonen vertraging opliep. In 2018-2019 ontving dr. Gotthardt wel weer een subsidie van JDRF voor het vervolg van zijn onderzoek.

Dr. Alexandra Smink – Universitair Medisch Centrum Groningen (UMCG)
Financiering in boekjaar 2018-2019: \$60.816,00

Een artificiële transplantatieplaats voor de eilandjes van Langerhans: dat is waar dr. Smink haar postdoctorale onderzoek naar doet. Alle factoren die een rol spelen bij het maken van zo'n transplantatieplaats komen aan bod in het onderzoek van dr. Smink. In boekjaar 2018-2019 ontving zijn wederom een bijdrage ten behoeve van dit onderzoek.

Drie verschillende methodes om de ingroei van bloedvaten te stimuleren in en rond de artificiële transplantatieplaats zijn onderzocht. Twee van de drie methodes blijken er niet voldoende voor te zorgen dat zich meer bloedvaten ontwikkelen onder de huid, de plek waar de onderzoekers het artificiële implantaat willen plaatsen. De derde methode wordt nu verder onderzocht.

Dr. Marcel Karperien – MIRA, Universiteit van Twente
Financiering in boekjaar 2018-2019: 350.000,00

Het belangrijkste doel van het onderzoek van dr. Karperien is de ontwikkeling van een nieuwe aanpak om bètacellen in te kapselen én het testen hiervan. De technologie betreft de ontwikkeling van holle microgels met dunne wanden die lang stabiel blijven en geen immuunreactie opwekken.

In deze microgels worden functionerende bètacellen van verschillende oorsprong ingebracht, samen met zeer kleine deeltjes die zuurstof kunnen vrijmaken. Het idee hierachter is dat deze kleine deeltjes bijdragen aan een goede overleving en functie van bètacellen die daarbij ook een stabiel metabolisme vertonen. Het is de bedoeling de ingekapselde bètacellen in eerste instantie te testen met muizen.

Prof. dr. Paul de Vos – Universitair Medisch Centrum Groningen (UMCG)
Financiering in boekjaar 2018-2019: \$411.844,45

Prof. dr. De Vos richt zich op de verbetering van overleving van de eilandjes van Langerhans en stamcellen in kapsels die bescherming bieden tegen afstoting. Hij werkt aan een 'hoesje' van biomaterialen dat bedoeld is om bètacellen te beschermen tegen auto-immunreacties en afstoting. Deze biomaterialen hebben een effect op de afweer van het lichaam en op de overlevingskansen van de ingekapselde cellen.

JDRF heeft een subsidie toegezegd waarmee deze materialen ontwikkeld en getest kunnen worden. Er zijn nieuwe biomaterialen gevonden die overleving van eilandjes en stamcellen verbeteren. In nieuwe systemen worden aan biomaterialen stoffen gekoppeld die cellen langer doen laten overleven.

Daarnaast heeft prof. dr. De Vos in 2018 een meerjarige subsidie ontvangen van JDRF, waardoor het UMCG fungeert als wereldwijd coördinatiecentrum voor de 'beschermhoesjes' van bètacellen en voor al het door JDRF gefinancierde onderzoek. Ook zijn nieuwe subsidies toegekend met onder andere de Universiteit Twente om nieuwe soorten beschermhoesjes en biomaterialen te ontwikkelen.

Dr. Arnaud Zaldumbide – Leids Universitair Medisch Centrum (LUMC)
Financiering in boekjaar 2018-2019: \$160.094,42

Type 1 diabetes is geen fout van het immuunsysteem, maar van een foutief eiwit geproduceerd door bètacellen: dat ontdekte dr. Zaldumbide in 2017. Het immuunsysteem reageert op dit foutieve eiwit. Dit zou vooral in de eerste fase van de ziekte voorkomen. Dr. Zaldumbide onderzoekt welke factoren invloed hebben op de ontwikkeling van dit eiwit en daarvoor ontving hij in 2018-2019 een bijdrage van JDRF. Dit doet hij door te onderzoeken hoe het DNA van de cel verandert tijdens een ontsteking.

De uitkomsten van zijn onderzoek kunnen voorlopig gebruikt worden voor het vroegtijdig diagnosticeren van type 1 diabetes. Maar op de lange termijn kunnen de uitkomsten ook ingezet worden voor het creëren van immuunprofielen voor mensen met type 1 diabetes. Hierdoor kan genezing op maat gemaakt worden voor patiënten.

De afgelopen periode is een nieuwe technologie ingezet: ribosoom profilering. Met deze techniek wordt gekeken naar afwijkende resultaten van het omzetten van mRNA naar eiwitten in ontspoorde bètacellen. De eerste resultaten worden in 2020 verwacht.

Fondsenwerving

Een belangrijke doelstelling van JDRF Nederland is het werven van fondsen voor wetenschappelijk onderzoek naar type 1 diabetes. Dit gebeurt onder andere door periodieke schenkingen, donaties, sponsoring en het organiseren van evenementen.

Particuliere donaties

Aan donaties van particulieren ontving JDRF Nederland in het boekjaar 2018-2019 een bedrag van 183.891. Dit bedrag is deels afkomstig van de honderden vaste donateurs die JDRF structureel steunen op weg van type één naar type géén. Het andere deel bestaat uit giften van donateurs die actief meedoen aan evenementen van JDRF en met hun deelname geld ophalen. Daarnaast komt een deel van de particuliere donaties voort uit de mensen die JDRF structureel steunen met een periodieke schenking, bestaande uit een vast bedrag per jaar, gedurende minimaal vijf jaar.

Petra Plomp, moeder van een dochter met type 1 diabetes:

“Wij organiseren ieder jaar workshopmarathons om geld in te zamelen voor JDRF. Samen met familie en vrienden werken wij hier hard aan. In ruil voor een donatie aan JDRF bieden wij workshops aan. Op die manier geven we mensen iets leuks, nieuws of een fijne ervaringen en tegelijkertijd halen we geld op voor JDRF. Dit voelt als een positieve manier om bezig te zijn met de rotziekte type 1 diabetes, die zoveel invloed heeft op het leven van onze dochter. Door onze actie dragen we bij aan een wereld zonder type 1 diabetes.”

Fondsen en stichtingen

In 2018-2019 heeft JDRF Nederland bij diverse stichtingen en vermogensfondsen verzoeken voor financiële ondersteuning gedaan, ten behoeve van speciale projecten en activiteiten. Voor de steun die JDRF van deze stichtingen, fondsen en andere non-profitorganisaties mocht ontvangen, een bedrag van € 125.568, zijn wij hen zeer dankbaar.

Bedrijven

Ook in dit boekjaar steunen diverse bedrijven de missie van JDRF. De support vanuit bedrijven bedroeg € 218.741. Daarmee dragen deze gewaardeerde partners substantieel bij aan het maken van stappen naar een wereld zonder type 1 diabetes.

Menno van Gorp,

Market Access Manager Diabetes Onemed:

“De missie van JDRF ‘een wereld zonder diabetes type 1’ en daaraan gekoppelde financiering van onderzoeken om levens voor mensen met diabetes type 1 te verbeteren, sluit naadloos aan bij het gedachtengoed van Onemed ‘het verbeteren van de uitkomsten van een mens met diabetes tegen zo laag mogelijke zorgkosten’. Door samen op te trekken en deze weg te bewandelen vullen we elkaar aan in gezamenlijke activiteiten.

Afgelopen jaar hebben we onder andere een prachtig event ‘Voel je vrij’ georganiseerd waarin mensen met diabetes en hun naasten worden geïnformeerd over de allerlaatste ontwikkelingen rondom diabetes type 1 als ook meegenomen worden in mooie dialogen en paneldiscussies. Onemed is trots op de samenwerking met JDRF, de toewijding en het enthousiasme is kenmerkend voor het team van mensen.”

Evenementen

Ook dit jaar wierf JDRF fondsen met behulp van evenementen. Ook deze opbrengsten komen ten goede aan wetenschappelijk onderzoek naar het behandelen, genezen en voorkomen van type 1 diabetes.

Zo organiseerden we afgelopen zomer, op 15 juni 2019, wederom een JDRF One Walk. Dit evenement vond plaats op landgoed Nijenrode. De opbouw was nog in de stromende regen, maar het werd een prachtige dag. Bezoekers konden deelnemen aan verschillende activiteiten, zoals basketbal- en hockeyclinics met JDRF-ambassadeurs Jordy Kuiper en Danique Reidsma. Met het lopen van de symbolische Walk van type één naar type géén, werd een bedrag van ruim € 135.000 opgehaald.

Hans, miste geen enkele One Walk sinds 2013:

“Ik zet me graag in voor onderzoek naar type 1 diabetes en hopelijk in de toekomst zelfs genezing. De JDRF One Walk is een ontzettend leuk evenement. Je bent lekker bezig en tegelijkertijd wissel je onderling veel tips, ideeën en ervaringen uit. Dat maakt de One Walk een hele nuttige én plezierige dag!”

Maar ook met de Dam tot Damloop en de Fiets Classic in Bovensmilde werd geld opgehaald voor JDRF. Deze evenementen leverden respectievelijk ruim € 23.000 en ruim € 1.400 op.

Voorlichting

Naast het werven van fondsen heeft JDRF Nederland nog een belangrijke doelstelling: het geven van voorlichting over type 1 diabetes en de vorderingen op weg naar een wereld zonder type 1 diabetes. Door de nauwe band met JDRF International in de Verenigde Staten, waar een nagenoeg compleet overzicht is van onderzoek in de hele wereld, is JDRF Nederland goed in het delen van kennis op dit gebied.

JDRF informatieavonden

In het boekjaar 2018-2019 organiseerde JDRF Nederland vijf succesvolle “Up-To-Date”-informatieavonden én een “Voel je Vrij”-informatieavond. Deze vonden plaats in Utrecht, Groningen, Alkmaar, Almere, Rotterdam en Soest, waardoor men zich in bijna alle delen van het land kon laten bijpraten over de stand van het onderzoek naar

type 1 diabetes. In totaal kwamen er zo’n 900 bezoekers naar de avonden en deze avonden werden beoordeeld met een gemiddeld rapportcijfer van 8,4.

JDRF als spreker

JDRF is ook betrokken bij informatieavonden van andere partijen in het diabetesveld. Zo zijn we het afgelopen boekjaar aanwezig geweest bij informatieavonden van Stichting Kinderdiabetes, de DVN Vrijwilligersdag, het V&VN Diabetes Zorg Symposium en een informatieve avond van het Diabetes Fonds. Door aanwezigheid op dit soort evenementen groeit de naamsbekendheid van JDRF.

Ambassadeurs

JDRF heeft ambassadeurs met persoonlijke betrokkenheid bij type 1 diabetes: Jorien van den Herik (oud-voorzitter

van Feyenoord), Alexander Rinnooy Kan (hoogleraar) en Mirjam de Blécourt (advocaat en partner bij Baker & McKenzie). De ambassadeurs helpen om de bekendheid en het netwerk te vergroten en stimuleren samenwerking in het diabetesveld in zowel binnen- als buitenland. Ook hebben wij twee nieuwe ambassadeurs aan ons mogen binden: internationaal basketballer Jordy Kuiper en Danique Reidsma, werkzaam in de Tweede Kamer. Zij zullen zich de komende jaren op verschillende vlakken voor JDRF gaan inzetten.

Jeugdambassadeurs

De jeugdambassadeurs van JDRF Nederland zijn Merijn de Groot, Nikki van den Herik, Daan Stapel, Sanne van Beem, Willem Gesink en Robin Smits. Deze jongeren en jongvolwassenen zetten zich op allerlei manieren in voor JDRF Nederland. Zij zijn een voorbeeld voor vele andere jongeren met type 1 diabetes. Willem Gesink was bijvoorbeeld een van de panelleden tijdens Voel je Vrij in Soest.

Verder zijn dit jaar als nieuwe jeugdambassadeurs toegetreden: Carolien Connolly, Iris Miagostovich, Jonatan Rombouts, Fien de Graaf, Anne Karreman, Vera Elzinga en Onno Rademaker. Carolien is namens JDRF Nederland aanwezig tijdens het JDRF Children’s Congress in Washington in juli 2019. Verder zullen deze jeugdambassadeurs zich vooral in hun eigen omgeving inzetten voor JDRF.

Type 1 Scientific Community

Het is voor JDRF Nederland enorm belangrijk om goed contact te houden met alle onderzoekers in Nederland die van JDRF financiering ontvangen voor hun onderzoek. Vrijwilliger Robin Goudekettering is actief geweest bij het vertalen van wetenschappelijk teksten naar begrijpelijke content. Ook vrijwilliger Bastiaan van den Berg schrijft stukken en spreekt tijdens informatieavonden over de stand van de wetenschap.

Contacten met diabetesgerelateerde organisaties

In 2018-2019 is de samenwerking tussen JDRF en Diabetes Vereniging Nederland (DVN) gecontinueerd. Ook met de Bas van de Goor Foundation is JDRF een samenwerking aangegaan voor het PEAK Symposium. Hiernaast organiseerden we diezelfde dag een gezamenlijke informatieavond over type 1 diabetes en sport.

Ook met andere organisaties werkt JDRF samen. Zo is met het Diabetes Fonds onderling contact en overleg, met name rondom evenementen. Waar mogelijk worden bij alle samenwerkende organisaties de agenda's met elkaar afgestemd, zodat zoveel mogelijk voorkomen wordt dat evenementen op hetzelfde moment plaatsvinden. En we hebben een samenwerkingsovereenkomst met stichting D-Support.

Vrijwilligersbijeenkomsten

Op vrijdag 16 november 2018 hadden wij een informatieve middag over het Children's Congress om de tien kandidaten voor jeugdambassadeur te informeren en kennis met ze te maken. De vorige twee delegaties waren hierbij ook aanwezig: Sanne van Beem en Daan Stapel konden de aanwezigen uit eigen ervaring vertellen wat ze konden verwachten van het Children's Congress. Carolien Connolly is de Nederlandse afgevaardigde voor het Children's Congress.

Op vrijdag 7 december 2018 organiseerde JDRF Nederland een kerstborrel voor vrijwilligers en jeugdambassadeurs. Dit was een succesvolle bijeenkomst met een goede sfeer en een fijn moment voor vrijwilligers om verder kennis te maken met medewerkers van JDRF Nederland.

JDRF One Walk

De JDRF One Walk werd dit jaar op 15 juni 2019 op Landgoed Nijenrode gehouden. Het werd een prachtige dag. Naast de fondsenwerving en de activiteiten, werd ook hier aan voorlichting gedaan. Zo gaven aan aantal wetenschappers een update over de stand van zaken op het gebied van onderzoek naar type 1 diabetes. Ook kon gesproken worden met JDRF-ambassadeurs Jordy Kuiper en Danique Reidsma. En niet te vergeten: JDRF lanceerde de Tas van Rufus, die ondersteuning biedt aan gezinnen vlak nadat een kind gediagnosticeerd is met type 1 diabetes.

PEAK Symposium

Ons landelijke evenement, Performance in Exercise and Knowledge, vond op 1 november 2018 plaats in Omnisport, Apeldoorn. Zo'n 150 zorgverleners, wetenschappers en ervaringsdeskundigen op het gebied van type 1 diabetes en sport deelden hun ervaringen en konden van elkaar leren tijdens de lezingen en kleedkamergesprekken.

Het samenspel van een zorgsymposium overdag en een informatieve samenkomst in de avond blijkt prettig. De avond trok 84 bezoekers. De combinatie sport, bewegen en type 1 diabetes blijft voor iedereen een interessant vraagstuk.

Communicatie

Communicatiebeleid

Het communicatiebeleid van JDRF Nederland is gebaseerd op drie pijlers. In de eerste plaats wil JDRF Nederland goed doordachte informatie en belangrijk nieuws delen met betrekking tot ontwikkelingen op het gebied van type 1 diabetes en de behandeling en uiteindelijke genezing van deze auto-immuunziekte. Daarnaast is de communicatie bedoeld om de doelgroep te inspireren en aan te zetten tot actie om geld in te zamelen voor onderzoek naar type 1 diabetes en om de boodschap van JDRF Nederland te verspreiden.

Een derde belangrijke pijler in de communicatie van JDRF is het duidelijk maken van het verschil tussen type 1 diabetes en andere vormen van diabetes. Deze verschillende soorten diabetes worden in Nederland nog steeds als gelijk gezien.

Website en nieuwsbrief

Om de fondsenwervings- en voorlichtingsactiviteiten te ondersteunen, onderhoudt JDRF Nederland haar website door regelmatig nieuwe berichten te plaatsen over de ontwikkelingen op het gebied van onderzoek, fondsenwervende evenementen of andere belangrijke ontwikkelingen. Ook verzenden we iedere maand onze nieuwsbrief. Het aantal aanmeldingen voor de JDRF-nieuwsbrief blijft stijgen. Maandelijks houden we met deze nieuwsbrief duizenden mensen op de hoogte van onderzoeksontwikkelingen op het gebied van type 1 diabetes en ander nieuws van JDRF.

Het afgelopen jaar hebben we flink meer verkeer naar onze website weten te trekken: maar liefst een groei van ruim 20% meer bezoekers in vergelijking met vorig jaar. Daarnaast zijn wij gestart met de rebranding van JDRF en de bouw van een nieuwe website. Deze projecten lopen nog en krijgen een vervolg in boekjaar 2019-2020.

Social media

De groei van JDRF op social media blijft constant. We breiden ons netwerk online op deze manier nog steeds uit. We houden onze Facebook-, Twitter- en Instagrampagina actueel door regelmatig berichten te plaatsen met nieuwsupdates, ontwikkelingen op het gebied van type 1 diabetes en leuke acties.

We hebben dit jaar vooral ook geïnvesteerd in Instagram, met name tijdens de campagne voor de JDRF One Walk. Dit heeft geleid tot de ontwikkeling van zogenaamde 'branded stickers' van Giphy: een unicum voor JDRF! Deze 'gifjes', korte video's of bewegende afbeeldingen die je herhaaldelijk achter elkaar kan afspelen, zijn inmiddels meer dan een miljoen keer bekeken.

Petitie sensorvergoeding

Iets wat dit jaar veel aandacht kreeg op verschillende social media, waaronder de pagina's van JDRF Nederland, is de petitie voor sensorvergoeding. JDRF ondersteunt het initiatief van Orietta Koster en Loes Heijmans-Beek, omdat wij, op weg naar type géén, ook streven naar de best mogelijke behandeling voor mensen met type 1 diabetes.

De aandacht die JDRF heeft besteed aan de petitie, bezorgt onze organisatie veel exposure en waardering. Een blog in het kader van de petitie staat met 11.249 lezers zelfs in de top drie van meest gelezen artikelen dit jaar.

Voorlichtingsboekjes

Tussen 2016 en 2018 ontwikkelde JDRF verschillende voorlichtingsboekjes op het gebied van diabetesmaterialen, met informatie over onder andere pen- en pompkeuze, bloedglucosemeters en veel gestelde vragen. Deze boekjes biedt JDRF nog steeds aan via diverse kanalen. Voornamelijk bij zorgverleners zijn deze boekjes te vinden, zodat de informatie gedeeld wordt met patiënten en hun omgeving.

JDRF in de media

Ook dit boekjaar was JDRF weer zichtbaar in de media. Veel publiciteit ging gepaard met de petitie voor sensorvergoeding. Een mooi voorbeeld van aandacht voor JDRF in de media is het opiniestuk van directeur Ingrid Wiechers in het Algemeen Dagblad in juni 2019.

Hierin pleit zij, namens JDRF, naar aanleiding van de ontwikkelingen in de Tweede Kamer, voor vergoeding van de sensor. Een mooi stuk om als JDRF mee naar buiten te treden.

Samenwerking

JDRF werkt op het gebied van communicatie en merkpositionering inmiddels samen met De Nieuwe Zaak en De Creatieve Afdeling. Met deze twee partijen proberen we onze communicatie te optimaliseren en af te stemmen op nieuwe ontwikkelingen.

JDRF onderzocht dit jaar de verschillende doelgroepen. Hieruit kwamen drie persona's: de patiënt met type 1 diabetes die actief zijn leven met diabetes vormgeeft, de patiënt met type 1 diabetes die passiever en soms zelf wat slordig is in de omgang met de ziekte en de ouder van een kind met type 1 diabetes. JDRF zal deze persona's komend jaar meer gaan inzetten als leidraad voor de externe communicatie.

Evaluatie Communicatiebeleid

JDRF Nederland werkt met een communicatiebeleid, dat ook dit jaar weer geleid heeft tot successen. Met de inzet van vaste medewerkers én enkele vrijwilligers met kennis van zaken, werken we aan sterke, informatieve content. Hiermee creëren we betrokkenheid van onze doelgroep op sociale media en andere kanalen. Met de vluchtigheid van de online wereld blijft het ontwikkelen van onze communicatie ook komend jaar weer belangrijk.

In 2018 - 2019 had JDRF Nederland:

125.979
WEBSITE-
BEZOEKEN

26.000
FACEBOOK
VOLGERS

Bekijk een aantal onderdelen:

Video: Jong en oud met type 1 diabetes

Video: JDRF Walk 2018 - Jarah Gartener Simons

Video: Veelgestelde Vragen over type 1 diabetes

Personeel & Organisatie

Stichting JDRF Nederland is opgericht op 17 november 2010 en bestaat uit een bestuur, een bureauorganisatie met fulltime en parttime medewerkers en veel vrijwilligers.

JDRF Nederland heeft als doel:

- Fondsen werven voor wetenschappelijk onderzoek naar het genezen, voorkomen en behandelen van type 1 diabetes;
- Voorlichting geven over de wetenschappelijke ontwikkelingen op het gebied van type 1 diabetes;
- Genereren van meer bekendheid over type 1 diabetes en JDRF.

JDRF Nederland heeft de ANBI-status en heeft geen winstoogmerk. JDRF Nederland kreeg op 3 juli 2015 het CBF-Keur voor Goede Doelen toegekend. Dit jaar reikte toezichthouder CBF een nieuw certificaat voor een Erkend Goed Doel uit aan JDRF Nederland.

Directie

De directeur stuurt de bureauorganisatie aan en geeft sturing aan projecten. Aan de hand van een strategisch plan en jaarplan werkt zij, binnen bepaalde volmachten afgegeven door het bestuur, samen met de medewerkers aan de realisatie van de doelstellingen van JDRF Nederland. Per 1 juni 2019 is Ingrid Wiechers directeur van JDRF Nederland. Zij volgde Claudia Vonk op die deze rol sinds december 2017 vervulde.

Bureauorganisatie

De bureauorganisatie is onder leiding van de directeur verantwoordelijk voor de algemene coördinatie, fondsenwerving, het geven van voorlichting, het onderhouden van relaties met donateurs en sponsors, aansturing van vrijwilligers, productontwikkeling en communicatie. In dit boekjaar waren vijf mensen fulltime in dienst (totaal 5,0 fte). Gedurende 2018-2019 werd doelmatig gebruikgemaakt van ZZP'ers.

In het volgende boekjaar verwacht JDRF te werken met zeven medewerkers die gezamenlijk goed zijn voor 5,2 fte. Per 15 april werd dit 5,3 fte. Dit is verder aangevuld met medewerkers in de flexibele schil.

Vrijwilligers

JDRF Nederland kan niet functioneren zonder vrijwilligers. Dit zijn veelal mensen die vanuit hun persoonlijke situatie betrokken zijn bij type 1 diabetes en JDRF daarom een warm hart toedragen. Zij dragen op veel manieren bij, bijvoorbeeld door hulp op informatieavonden, het ondersteunen van evenementen en het inzetten van hun eigen kennis en kunde voor JDRF. Wij zijn hen enorm dankbaar en hopen dat zij ook in de toekomst de organisatie blijven steunen om samen van type één, type géén te maken.

Vrijwilliger Hans:

“Ik geloof in het doel van JDRF en vindt de organisatie heel sterk door de hands-on-mentaliteit. Doordat ik zelf type 1 diabetes heb, draag ik graag mijn steentje bij. Helemaal door de internationale samenwerking waar JDRF voor staat.”

Huisvesting

JDRF Nederland is in het boekjaar 2018-2019 gevestigd op de Kanaalweg 16G, 3526KL te Utrecht. In het volgende boekjaar zal de stichting verhuizen naar Amersfoort.

Bestuur & Governance

JDRF Nederland werd in 2018-2019 geleid door een bestuur bestaande uit zes personen, met een wisseling van penningmeester. Het bestuur is verantwoordelijk voor de strategie, het beleid en het opstellen van de begroting. Daarnaast houdt het bestuur ook toezicht op de strategie en de prestaties van JDRF Nederland.

Alle bestuursleden hebben andere (hoofd) werkzaamheden, zoals te zien in de tabel, en verrichten hun werkzaamheden voor JDRF Nederland pro bono. Ze kunnen een vergoeding declareren voor gemaakte kosten voor de uitvoering van hun functie voor JDRF Nederland, maar geen van de bestuursleden maakt gebruik van deze mogelijkheid.

Wijze van benoeming

Nieuwe bestuursleden worden benoemd door het bestuur. Het bestuur bestaat conform de statuten uit tenminste vijf personen, die elkaar aanvullen op het gebied van deskundigheid, vaardigheid en netwerk. Bestuursleden worden benoemd voor een periode van drie jaar. Zij kunnen herbenoemd worden.

Betrokkenheid bij JDRF International

Voorzitter Maarten de Groot is, naast de rol die hij vervult bij JDRF Nederland, ook nauw betrokken bij JDRF International. Na twee bestuurstermijnen in het internationale bestuur is Maarten de groot nu Director Emeritus.

Bestuur

Het bestuur van JDRF Nederland bestaat uit de volgende personen:

NAAM	BENOEMD	FUNCTIE EINDIGT	OVERIGE WERKZAAMHEDEN
Maarten de Groot (Nederland, 1965), voorzitter	17-11-2010. Herkozen: 12-11-2013, 12-11-2017, 21-1-2019	21-1-2022	<ul style="list-style-type: none"> • Bestuurder Eligius Family Office • Co-Chair bij Global Institute for Enterprise Families • Director Emeritus bij JDRF International
Els Ankum-Griffioen (Nederland, 1961), secretaris *	17-11-2010. Herkozen: 12-11-2013, 12-11-2015, 21-1-2019	21-1-2022	<ul style="list-style-type: none"> • Senior Manager Business Development & Investor Relations bij Triodos Investment Management • Bestuurslid bij IVP Instituut voor Pensioeneducatie
Ruud Hopstaken (Nederland, 1960), penningmeester	16-12-2013	16-12-2019 **	<ul style="list-style-type: none"> • Meerdere commissariaten en toezichhoudende functies binnen onder andere de zorgsector
Jaap Koelewijn (Nederland, 1956), penningmeester	18-6-2019	30-6-2022	<ul style="list-style-type: none"> • Hoogleraar Finance Nijenrode Universiteit • Eigenaar Financieel Denkwerk • Bestuurslid bij Pensioenfonds AFM, MKB Financiering en bij de Woltjer Stichting.
Johan Keurentjes (Nederland, 1967)	17-11-2010. Herkozen: 12-11-2013, 12-03-2017, 8-5-2019	12-03-2022	<ul style="list-style-type: none"> • Directeur/eigenaar van De Nieuwe Zaak • Voorzitter van de RvC van Rabobank Gooi en Vechtstreek • Lid van patiënt advisory committee INNODIA
Marieke Samson (Nederland, 1952)	01-01-2013. Herkozen: 01-01-2017, 21-01-2019	21-01-2022	<ul style="list-style-type: none"> • Coördinator Federatie Emmaus Nederland • Zelfstandig adviseur voor Business Development in Life Sciences
Henk Arnold Sijnja (Nederland, 1968)	20-6-2017, 08-05-2019	20-6-2022	<ul style="list-style-type: none"> • Advocaat, Partner Corporate M&A bij DLA Piper

* Els Ankum-Griffioen blijft aan als algemeen bestuurder, maar zoekt vervanging als secretaris.

** De werkzaamheden van Ruud Hopstaken zijn per juni 2019 overgedragen aan Professor Dr. Jaap Koelewijn.

Governance

Functioneren van het bestuur

De Stichting JDRF Nederland werkt nu bijna vijf jaar met een bezoldigde directeur. Het bestuur evalueert jaarlijks het gezamenlijk bestuurlijk functioneren, inclusief dat van de directeur. Hierbij wordt één keer in de drie jaar gebruikgemaakt van externe begeleiding. Deze evaluatie vond eind 2018 plaats, begeleid door psychologisch adviesbureau Bijleveld & Van Vriesland, in samenwerking met IXYL.nl. Deze evaluatiepilot is door Bart van Vriesland om niet aan JDRF aangeboden, waarvoor dank.

Maatschappelijk verantwoord ondernemen

Als goed doel is JDRF Nederland zich terdege bewust van de maatschappelijke effecten van haar handelen. De doelstelling van de stichting, het voorkomen, genezen en beter behandelen van type 1 diabetes, is op zichzelf een uiting van verantwoording nemen voor een breed gedeeld belang. Om de doelstelling te halen vindt JDRF Nederland het belangrijk om informatie te verstrekken aan, te overleggen met en samen te werken met andere partijen in de keten.

Hierbij kan gedacht worden aan wetenschappers, de overheid, het bedrijfsleven, soortgelijke belangengroepen, zorgverzekeraars en de pers. Juist deze insteek maakt effectieve verandering en voortvarende innovatie mogelijk. Hoe meer organisaties en bedrijven zich voor het bredere maatschappelijke doel relevant maken, hoe beter.

JDRF voert haar taken tegen zo laag mogelijke kosten uit. Een bevlogen bestuur in Nederland deelt kennis en kunde en dankzij een gemotiveerd netwerk van toegewijde vrijwilligers kan JDRF een hoofd percentage van de donaties daadwerkelijk aan baanbrekende research besteden.

Maatschappelijk verantwoordelijk beleggen speelt geen rol, omdat de ontvangen gelden van JDRF Nederland niet in de financiële markten worden belegd, voordat ze worden uitgekeerd aan de wereldwijd meest veelbelovende onderzoekers.

Risicomanagement

Als goed doel is het voorkomen van fraude voor JDRF Nederland essentieel, omdat de reputatie van de stichting erg belangrijk is om de doelstellingen van de stichting te bereiken. JDRF Nederland streeft ernaar alle processen zo zorgvuldig mogelijk te laten verlopen. In samenspraak met de accountant en de brancheorganisatie worden de eerder ontwikkelde procedures nog verder aangescherpt en duidelijke werkwijzen verwoord.

Het risicomanagement is als volgt verwoord:

Intern risicomanagement

Onder intern risicomanagement valt fraude door medewerkers of bestuursleden van JDRF Nederland, onrechtmatig handelen door medewerkers of bestuursleden van JDRF Nederland en reputatieschade en economische schade door onterechte claims door JDRF Nederland over het oplossen van type 1 diabetes.

JDRF Nederland probeert deze risico's op de organisatie te beperken door het volgen van procedures voor betalen, declareren, automatische incasso, communicatie en risicomanagement. Ook maakt JDRF Nederland gebruik van een Code of Ethics voor medewerkers en bestuursleden en worden potentiële medewerkers gescreend voordat zij worden aangenomen.

Extern risicomanagement

Onder extern risicomanagement valt fraude bij andere fondsen in de sector, effecten van economische fluctuaties, reputatieschade door acties van JDRF International, betrokken onderzoekers, ambassadeurs of andere gelieerde personen, en calamiteiten die optreden tijdens evenementen van JDRF Nederland.

JDRF Nederland probeert de invloed van deze risico's op de organisatie te beperken door het volgen van de procedures voor risicomanagement en evenementen, goed financieel management en duidelijke screening van mensen die betrokken zijn bij de stichting.

Baten die geïncasseerd worden via IT-serviceproviders

JDRF maakt gebruik van fondsenwervingstechnologie van Kentaa. Dit is de beheerder van het IT-systeem achter de fondsenwervingsplatformen Team JDRF en JDRF Walk. Het is natuurlijk belangrijk om een aantal interne beheersmaatregelen te volgen, zodat de inkomsten die via deze platforms binnenkomen ook daadwerkelijk bij JDRF Nederland terechtkomen.

Hiervoor wordt gekeken naar de inkomsten die door Kentaa aan JDRF worden doorgestort en wat er zichtbaar is op de fondsenwervingsplatforms. In samenwerking met onze administrateur en onze accountant wordt vervolgens vastgesteld of dit naar behoren gebeurt en dit blijkt het geval.

Maatschappelijke ontwikkelingen

Over de afgelopen jaren hebben verschillende maatschappelijke ontwikkelingen plaatsgevonden die van invloed zijn op JDRF Nederland. De recente recessie speelde hierin een rol en zal deze rol ook nog wel even blijven spelen, ondanks dat het nu economisch en financieel beter gaat in Nederland. Daarnaast heeft zich in Nederland een zeker wantrouwen ten opzichte van goede doelen ontwikkeld, als gevolg van gebeurtenissen bij andere charitatieve instellingen. Deze gebeurtenissen hebben indirect ook invloed op JDRF Nederland. Bij JDRF blijft transparantie onverminderd hoog in het vaandel staan.

Privacy-wetgeving

Naar aanleiding van de Algemene Verordening Gegevensbescherming van mei 2019 heeft JDRF Nederland diverse procedures ontwikkeld rond het beveiligen van persoonsgegevens in het JDRF-bestand. Er is een register van verwerking opgesteld, het privacy-beleid is aangepast en in samenwerking met Goede Doelen Nederland wordt een Functionaris voor Gegevensbescherming aangesteld. Daarnaast zorgt JDRF ervoor dat mensen hun privacy-rechten kunnen uitoefenen wanneer JDRF persoonsgegevens verwerkt.

JDRF International

JDRF Nederland heeft een zogenoemde affiliate-overeenkomst gesloten met Juvenile Diabetes Research Foundation International (JDRFI) te New York in de Verenigde Staten van Amerika. Doelstelling is dat JDRF Nederland als deelorganisatie van JDRF International samenwerkt om opbrengsten en kosten te optimaliseren en daarmee zoveel mogelijk fondsen toe te laten komen aan door JDRFI goedgekeurd wereldwijd onderzoek naar type 1 diabetes.

Onderdeel hiervan is ook ondersteuning van JDRFI aan JDRF Nederland: wanneer JDRF Nederland niet voldoende fondsen heeft kunnen werven voor door JDRFI in Nederland geselecteerd onderzoek, dan stelt JDRFI hiervoor fondsen ter beschikking aan JDRF Nederland. Maandelijks wordt bekeken welke bedragen (subsidies) naar welke onderzoeken in Nederland dienen te gaan en of dit vanuit JDRF Nederland betaald kan worden.

Heeft JDRF onvoldoende middelen, dan worden de subsidies door JDRFI aan JDRF Nederland overgeboekt. JDRF Nederland doet uiteindelijk alle betalingen aan onderzoeksteams in Nederland.

JDRF Nederland is verder verplicht JDRFI te raadplegen als een nieuwe directeur moet worden benoemd. Verder is JDRF Nederland een onafhankelijke stichting naar Nederlands recht. JDRFI heeft geen controle over Stichting JDRF Nederland. Meer informatie en contactgegevens van JDRF International zijn te vinden op www.jdrf.org.

Verantwoordingsverklaring

De verantwoordingsverklaring die JDRF Nederland heeft opgesteld in verband met het CBF Keur stelt het volgende:

Intern toezicht houden op uitvoerende taken

Het bestuur van de stichting houdt toezicht op de directeur en de algemene gang van zaken binnen de stichting. De directeur is verantwoordelijk voor het leiden van de stichting en de algemene gang van zaken. De directeur stelt het beleidsplan op en coördineert en stuurt activiteiten van de stichting. Het bestuur stelt het beleidsplan vast. Ieder jaar wordt een jaarplan geformuleerd en elke drie jaar een meerjarenplan en een meerjarig financieel kader. Het beleidsplan voldoet aan de eisen van het CBF en de Belastingdienst. De directeur is onder toezicht van het bestuur verantwoordelijk voor het instellen en handhaven van interne procedures die ervoor zorgen dat alle belangrijke financiële informatie bekend is. De directeur is zelf verantwoordelijk voor de kwaliteit van zijn functioneren en wordt jaarlijks geëvalueerd door het bestuur.

Besteding van de middelen

De stichting werkt continu aan een optimale besteding van middelen, zodat effectief en doelmatig gewerkt wordt aan het realiseren van de doelstellingen als vermeld in de statuten: fondsen werven voor onderzoek naar type 1 diabetes, het geven van voorlichting over type 1 diabetes en alle activiteiten die daarmee samenhangen.

Deze doelstellingen zijn verwerkt in een strategisch meerjarenbeleidsplan met een meerjarenbegroting. Op basis van het meerjarenbeleidsplan en het daaruit volgende jaarplan worden activiteiten vastgesteld die elk worden gemonitord in de bestuursvergaderingen (minimaal zes per jaar). Elke activiteit zal vooraf in een plan met gespecificeerde doelstellingen geplaatst worden, waarmee na afloop een evaluatie gehouden kan worden. Naar aanleiding van deze evaluaties worden plannen opnieuw samengesteld en geëvalueerd waardoor een continu verbeteringsproces ontstaat. Hierdoor werkt JDRF altijd aan een zo goed mogelijke uitvoering van activiteiten en interne processen waardoor een optimale besteding van middelen ontstaat.

Omgaan met belanghebbenden

De stichting streeft naar goede relaties met belanghebbenden, met gerichte aandacht voor de informatieverschaffing en de inname en verwerking van wensen, vragen en klachten. Tot deze belanghebbenden behoren onder andere donateurs, vrijwilligers, sponsoren, patiënten met type 1 diabetes, hun ouders en partners, zorgprofessionals, andere goede doelen, overheden en het Nederlandse publiek als geheel. De inhoud en kwaliteit van de verstrekte informatie dient juist te zijn en de stichting onthoudt zich daarbij van misleiding en vergelijking met andere goede doelen. De informatie wordt zowel offline als online verstrekt. Elk jaar brengt de stichting een jaarverslag uit met daarin alle benodigde informatie over de doelstellingen, de voortgang, de

ondernomen activiteiten en een evaluatie daarvan, de financiële jaarrapportage en een begroting voor het volgende jaar. Het jaarverslag is online en offline (op aanvraag) beschikbaar. De stichting moedigt belanghebbenden aan om haar ideeën, opmerkingen, wensen en klachten te delen.

Procedures

JDRF Nederland maakt gebruik van procedures om te garanderen dat er op een juiste en transparante manier wordt gewerkt. Deze procedures worden door alle personeelsleden en betrokkenen van JDRF Nederland nageleefd. Ze worden iedere zes maanden gecontroleerd en opnieuw vastgesteld door de directeur en minimaal één medewerker.

Een belangrijk onderdeel van de procedures is de functiescheiding binnen fraudegevoelige processen. Deze zijn onderdeel van het risicomangement en de frauderisicobeheersing. In de procedures staat ook vermeld welke interne controles plaatsvinden bij JDRF Nederland.

Klachtenprocedure

De klachtenprocedure van JDRF Nederland is vanaf 2015 in gebruik. Sindsdien zijn enkele klachten binnengekomen en deze zijn met goed gevolg afgehandeld. De procedure is verder aangescherpt om klachten zo goed mogelijk te ontvangen en af te handelen. In 2018-2019 zijn overigens geen klachten ontvangen.

Inkomsten & Uitgaven

De totale inkomsten in 2018-2019 bedroegen 2,08 miljoen euro en de uitgaven 2,15 miljoen euro. Hierdoor is een negatief resultaat geboekt van € 69.186. Aan wetenschappelijk onderzoek is 1,66 miljoen euro besteed, een toename van € 140.000 ten opzichte van het vorige boekjaar.

Inkomsten

De baten zijn € 240.000 hoger dan het boekjaar 2017-2018. De groei in inkomsten komt van vermogensfondsen en bedrijven.

Uitgaven

De uitgaven zijn voornamelijk besteed aan de doelstellingen (wetenschappelijk onderzoek en voorlichting). Daarnaast zijn er wervingskosten (kosten die gemaakt worden om fondsen te werven) en beheer- en administratiekosten.

Besteed aan de doelstellingen

Van 1 juli 2018 tot en met 30 juni 2019 is 1,89 miljoen euro aan de doelstellingen besteed. Begroot was 1,66 miljoen euro. Een bedrag van 1,66 miljoen euro ging naar wetenschappelijk onderzoek in Nederland (begroot: 1,39 miljoen euro). 240.000 euro ging naar voorlichting (begroot: 270.000 euro).

Werving baten

De kosten van de eigen fondsenwerving bedroegen € 190.000 (begroot: € 230.000) en betroffen kosten van donorwerving, het online donatieplatform, evenementen en projectkosten voor de organisatie. Deze zijn lager dan begroot, omdat JDRF erg let op de kosten en voorzichtig is met alle uitgaven die niet naar onderzoek gaan. Daarnaast maken we gebruik van bedrijven die ons steunen in onze missie door kortingen te geven of aanbieden pro bono te werken.

Beheer en administratie

De kosten in verband met beheer en administratie bedroegen € 60.000. Deze vielen iets lager uit dan begroot (€ 70.000). Onder deze kosten vallen personeel, kantoor en algemene kosten aangaande de organisatie en administratie van het bureau.

Reserve

Het bestuur heeft de risicohouding vastgesteld. Daarbij is overwogen dat de stichting erg klein is en weinig financiële middelen heeft. Dat noopt ons tot een terughoudend beleid. We gaan pas verplichtingen aan als deze in voldoende mate gedekt zijn. JDRF streeft ernaar om een redelijke reserve te houden om in de toekomst eventuele tegenvallers op te kunnen vangen.

Verschillen begroting versus realisatie

De realisatie van dit boekjaar wijkt af van de begroting. Het saldo van baten en lasten is lager dan begroot.

Het saldo van baten is substantieel lager dan begroot, omdat een mogelijke toekenning uit loterijopbrengsten onterecht is meegenomen in het budget en omdat de inkomsten uit particuliere donaties lager zijn uitgevallen dan begroot.

Kwalitatieve analyse eenmalig of jaarlijks terugkerende baten

De meeste van de baten zijn eenmalig van karakter, afkomstig van opbrengsten van events, eenmalige donaties van particulieren en support van bedrijven en fondsen voor projecten. Er zijn echter ook jaarlijks terugkerende baten. Periodieke schenkingen zijn daarvan een voorbeeld. Donateurs gaan door het aangaan van een 'Periodieke Schenkingsovereenkomst' de verplichting aan JDRF minimaal vijf jaar lang met een vast jaarbedrag te steunen.

Ook zijn er donateurs die JDRF met een vast bedrag per maand of jaar steunen, dat via automatische incasso wordt bijgeschreven op de bankrekening van JDRF. Dit betreft een groeiend aantal donateurs. Door deze periodieke schenkingen en vaste donateurs hebben we meer zicht op de baten op langere termijn.

Met bedrijven sluiten we zoveel mogelijk raamcontracten voor sponsor- of partnerships af voor minimaal een jaar, met intenties voor verlenging. Ook hierbij bestaat er meer zekerheid voor inkomsten dan bij incidentele baten.

Vooruitblik 2019-2020

Beleid kosten en opbrengsten fondsenwerving

JDRF voert een zeer proactief beleid als het gaat om de relatie tussen de kosten en de opbrengsten van fondsenwerving.

Kengetallen:

- 91% van de totale baten heeft JDRF besteed aan de doelstellingen
- 10% van de geworven baten besteedde JDRF aan wervingskosten
- 3% van de totale lasten bestonden uit lasten voor beheer en administratie
- 88% van de totale lasten werd uitgegeven aan onze doelstellingen

Toekomstbestendigheid van resultaten

De toekomstbestendigheid van deze resultaten is afhankelijk van de mate waarin JDRF Nederland haar eigen fondsenwerving kan realiseren. Hoe hoger de fondsenwerving van JDRF Nederland, hoe meer onderzoek gefinancierd kan worden in relatie tot de bijdrage van JDRF International.

Begroting

De begroting voor het nieuwe boekjaar 2019-2020 is opgenomen onder de overige gegevens bij de jaarrekening.

Doen waar we goed in zijn

Een vooruitblik op volgend jaar, begint met kijken naar wat we op dit moment doen en in de nabije toekomst blijven doen. Ook in het komende boekjaar zal JDRF Nederland fondsen werven om te werken aan onze missie. We blijven wetenschappers samenbrengen, wetenschappelijk onderzoek financieren, kennis delen via informatieavonden en evenementen organiseren. We blijven doen waar we goed in zijn en waar we om bekendstaan.

Dankbaar voor tien jaar JDRF

Maar als we kijken naar het volgende boekjaar staan een aantal dingen centraal. Wat sowieso aandacht krijgt in 2020 is het 10-jarig bestaan van JDRF Nederland. We zullen terugblikken op alles wat we sinds de oprichting van de Nederlandse tak van JDRF bereikt hebben én natuurlijk kijken we ook vooruit.

Op verschillende manieren zullen we aandacht besteden aan dit feit. Dat zal vooral in het teken staan van dankbaarheid voor het werk van onderzoekers, voor de inzet van onze vrijwilligers en voor de vooruitgang die geboekt wordt als het gaat om het behandelen van type 1 diabetes en de weg naar genezing. En hoop op het moois dat we, door al die mensen samen te brengen, nog kunnen bereiken in de toekomst.

De drie pijlers

Verder zullen we ons blijven focussen op de belangrijke pijlers van onze stichting: de toekomstige genezing van type 1 diabetes, de beste behandelmethodes voor mensen met type 1 diabetes totdat de ziekte de wereld uit is én het samenbrengen van mensen. Door onderzoekers met elkaar te laten samenwerken, door patiënten met elkaar te laten praten en door werkgebieden met elkaar te verbinden komen we steeds dichterbij een betere kwaliteit van leven voor mensen met type 1 diabetes én de uiteindelijke genezing van deze chronische ziekte.

Keuzevrijheid

Ook blijven we ons hard maken voor de beschikbaarheid van hulpmiddelen en de vergoeding van behandelmethodes voor mensen met type 1 diabetes. Medicijnen en hulpmiddelen moeten voor iedereen toegankelijk zijn en patiënten moeten zelf kunnen kiezen op welke manier zij hun type 1 diabetes willen controleren. Ook daar zullen wij ons in het volgende boekjaar hard voor maken.

Psychische impact

Komend jaar zal JDRF zich ook meer bezighouden met de psychosociale impact van diabetes. Dit wordt nog regelmatig onderschat door betrokkenen, hulpverleners en de patiënten zelf. Door hier meer aandacht voor te hebben, kunnen we de kwaliteit van leven voor mensen met type 1 diabetes verhogen.

JDRF Nederland bedankt al haar donateurs, sponsoren, vrijwilligers en andere betrokken partijen voor hun inzet gedurende het afgelopen jaar.

Aandacht voor jongeren

Daarop aansluitend gaat JDRF zich het komende jaar ook meer richten op jongeren in de leeftijd van 13 tot 25 jaar. Deze groep lijkt vaak tussen wal en schip te vallen. JDRF blijft aandacht houden voor mensen met diabetes van alle leeftijden, maar zal gaan werken aan meer beschikbare informatie voor jongeren.

Juist als je jong bent, je in de pubertijd zit en er zoveel verandert in je leven, kan je met vragen komen te zitten. Als je wil gaan feesten, gaat studeren, op zoek gaat naar een huis of een baan, dan doemen allerlei vragen op, waar je moeilijk antwoord op krijgt. Daar wil JDRF in het komende boekjaar verandering in brengen, door deze jongeren met elkaar en met ervaringsdeskundigen te verbinden, zodat ze zich gemakkelijker met hun type 1 diabetes door deze levensfase kunnen slaan.

Samenwerking over landsgrenzen

JDRF Nederland blijft samenwerken met JDRF in andere landen en het overkoepelende JDRF International. We zijn hét onderzoeksfonds op het gebied van type 1 diabetes wereldwijd en willen dat blijven. Dat betekent dat de internationale verbinding van wetenschappers, fondsen en mensen met type 1 belangrijk blijft. Daarom zal JDRF in 2019 ook weer aanwezig zijn op het internationale Childrens Congress. De wereldwijde samenwerking blijft te allen tijde het speerpunt van onze organisatie.

En ook de samenwerkingen en partnerships met organisaties dichterbij huis zullen we verder gaan vormgeven. Om samen te zorgen voor meer fondsen, ruimte te creëren voor meer onderzoek en met elkaar aandacht te geven aan en kennis te delen over type 1 diabetes. We kunnen het niet alleen, maar samen zijn we goed op weg.

Ook komend boekjaar gaan we samen verder op weg van type één naar type géén.

Maarten de Groot,
voorzitter

Ingrid Wiechers,
directeur

Jaarrekening 2018-2019

Boekjaar 1 juli 2018 tot en met 30 juni 2019

33 Balans per einde boekjaar

34 Staat van Baten en Lasten

36 Kasstroomoverzicht

37 Waarderingen en
grondslagen

38 Toelichtingen

Balans per einde boekjaar - na bestemming saldo van baten en lasten

ACTIVA IN €	30 juni 2019		30 juni 2018	
Materiële vaste activa		1.108		2.278
Vorderingen en overlopende activa	86.539		64.687	
Liquide middelen	<u>100.439</u>		<u>441.309</u>	
		186.978		505.996
Totaal activa		188.086		508.274
PASSIVA IN €	30 juni 2019		30 juni 2018	
<u>Reserves en fondsen</u>				
- Reserves				
• Continuïteitsreserve	130.126		177.791	
• Bestemmingsreserve	<u>0</u>		<u>25.000</u>	
		130.126		202.791
<u>Kortlopende schulden</u>	<u>57.959</u>		<u>305.483</u>	
		57.959		305.483
Totaal passiva		188.086		508.274

Staat van baten en lasten 2018-2019

BATEN IN €	realisatie boekjaar 01-07-2018/30-06-2019	begroting boekjaar 01-07-2018/30-06-2019	realisatie voorgaand boekjaar 01-07-2017/30-06-2018
- baten van particulieren	180.441	315.000	224.361
- baten van bedrijven	209.469	190.000	124.696
- baten van loterijorganisaties	1.084	100.000	-
- baten van verbonden organisaties zonder winststreven	1.565.365	1.271.971	1.428.264
- baten van andere organisatie zonder winststreven	123.319	170.000	67.100
Som van de geworven baten	2.079.678	2.046.971	1.844.421
Baten als tegenprestatie voor levering van producten en/of diensten	-	-	23.980
Som der baten	2.079.678	2.046.971	1.868.401

Staat van baten en lasten 2018-2019 (vervolg)

LASTEN IN €	realisatie boekjaar 01-07-2018/30-06-2019	begroting boekjaar 01-07-2018/30-06-2019	realisatie voorgaand boekjaar 01-07-2017/30-06-2018
Besteed aan doelstellingen			
Wetenschappelijk onderzoek	1.658.206	1.388.338	1.520.032
Voorlichting	234.777	272.243	194.683
	1.892.983	1.660.581	1.714.715
Wervingskosten	198.358	225.857	168.628
Kosten beheer en administratie	60.905	71.364	49.822
Som der lasten	2.152.246	1.957.802	1.933.164
Saldo voor financiële baten en lasten	-72.568	89.169	-64.763
Saldo financiële baten en lasten	-97	-	-1.875
Saldo van baten en lasten	-72.665	89.169	-66.638
Bestemming saldo van baten en lasten			
<u>Toevoeging/onttrekking aan:</u>			
- continuïteitsreserve	-72.665	89.169	-91.638
- bestemmingsreserve innovatie	-	-	25.000
	-72.665	89.169	-66.638
KENGETALLEN IN %	realisatie boekjaar 01-07-2018/30-06-2019	begroting boekjaar 01-07-2018/30-06-2019	realisatie voorgaand boekjaar 01-07-2017/30-06-2018
totaal bestedingen aan doelstelling / totale baten	91%	81%	92%
wervingskosten / geworven baten	10%	11%	9%
lasten beheer en administratie / totale lasten	3%	4%	3%
totaal bestedingen aan doelstelling / totale lasten	88%	85%	89%

Kasstroomoverzicht

KASSTROOMOVERZICHT IN €		Boekjaar
Exploitatieresultaat	-72.665	
Afschrijving	1.170	
		-71.495
Mutatie kortlopende vorderingen	-21.852	
Mutatie kortlopende schulden	-247.524	
		-269.375
Investerings	-	
		-
		-340.870
<u>Mutatie liquide middelen</u>		
Beginbalans liquide middelen	441.309	
Eindbalans liquide middelen	100.439	
		-340.870

Bovenstaande kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode.

Waarderingen en grondslagen

1 Waarderingen en grondslagen

1.1 Algemeen

Activiteiten

Stichting JDRF Nederland, statutair gevestigd te Bussum, heeft als doel fondsen te werven voor de door Juvenile Diabetes Research Foundation International (JDRFI) geselecteerde onderzoeken in Nederland en in de rest van de wereld, met als doel het voorkomen, genezen en behandelen van type 1 diabetes (T1D) en van de complicaties ervan. Daarnaast werkt Stichting JDRF Nederland aan het verhogen van de bekendheid rond deze ziekte en verstrekt zij voorlichting en informatie over de voortgang en ontwikkelingen van het onderzoek naar de oplossingen van T1D.

Verbonden partijen

Er zijn geen verbonden partijen.

1.2 Algemene grondslagen voor de opstelling van de jaarrekening

De jaarrekening is opgesteld conform de 'Richtlijnen Fondsenwervende organisaties', RJ 650, zoals gepubliceerd onder verantwoordelijkheid van de Raad voor de Jaarverslaggeving.

De waardering van activa en passiva en de bepaling van het saldo van baten en lasten vinden plaats op basis van historische kosten, tenzij anders vermeld.

Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Winsten worden slechts opgenomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verplichtingen en mogelijke verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Continuïteit van de activiteiten

Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling.

Stelselwijzigingen

In oktober 2016 is door de Raad voor de Jaarverslaggeving RJ-Uiting 2016-13 uitgebracht met als gevolg dat de Richtlijn 650 voor Fondsenwervende organisaties is aangepast. Deze Richtlijn moet voor boekjaren die aanvangen op of na 1 januari 2017 worden toegepast. Stichting JDRF Nederland past deze nieuwe richtlijn vanaf boekjaar 2017-2018 toe. Door de introductie van deze Richtlijn is voornamelijk de presentatie van de baten aangepast en zijn de vergelijkende cijfers geherrubriceerd om vergelijkbaar mogelijk te maken. Onder de nieuwe Richtlijn dient in bepaalde gevallen de waardering van vruchtgebruiken uit nalatenschappen aangepast te worden. Bij Stichting JDRF Nederland is hier geen sprake van.

Schattingswijzigingen

In het boekjaar 2017 hebben zich geen schattingswijzigingen voorgedaan.

Financiële instrumenten

Onder financiële instrumenten worden zowel primaire financiële instrumenten (zoals vorderingen en schulden), als afgeleide financiële instrumenten (derivaten) verstaan. Voor de grondslagen van primaire financiële instrumenten wordt verwezen naar de behandeling per balanspost van de 'Grondslagen voor de waardering van activa en passiva'. Stichting JDRF Nederland kent geen afgeleide financiële instrumenten.

Valuta

De jaarrekening is opgesteld in euro's, de functionele valuta van de stichting.

1.3 Grondslagen voor de waardering van activa en passiva

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd op verkrijgings-prijs, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en indien van toepassing met bijzondere waardeverminderingen. De afschrijvingen worden gebaseerd op de verwachte toekomstige gebruiksduur en worden berekend op basis van een vast percentage van de verkrijgingsprijs, rekening houdend met een eventuele residuwaarde. Er wordt afgeschreven vanaf het moment van ingebruikneming. Het afschrijvingspercentage bedraagt 20% per jaar.

Vorderingen en overlopende activa

De vorderingen worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. De reële waarde en geamortiseerde kostprijs benaderen de nominale waarde. Noodzakelijk geachte voorzieningen voor mogelijke verliezen als gevolg van oninbaarheid worden in mindering gebracht. Deze voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de vorderingen.

Liquide middelen

De liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Indien middelen niet ter vrije beschikking staan, dan wordt hiermee bij de waardering rekening gehouden.

Reserves en fondsen

De reserves en fondsen van de stichting zijn ingedeeld in twee categorieën.

Continuïteitsreserve

De continuïteitsreserve is het gedeelte van het eigen vermogen waarover zonder belemmering door wettelijke of statutaire bepalingen kan worden beschikt voor het doel waarvoor stichting JDRF Nederland is opgericht. Deze reserve wordt aangehouden om de continuïteit van de stichting op langere termijn te waarborgen.

Bestemmingsreserves

Aan deze van het vermogen afgezonderde reserves is door de directie van de stichting onder goedkeuring van het bestuur een in de jaarrekening omschreven bestedingsmogelijkheid gegeven. Deze ligt in het verlengde van de doelstelling van de stichting.

Kortlopende schulden

Opgenomen schulden worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs.

1.4 Grondslagen voor bepaling van het saldo van baten en lasten

Algemeen

Het saldo van baten en lasten wordt bepaald als het verschil tussen het totaal der baten en het totaal der lasten. De baten en lasten worden bepaald met inachtneming van de hiervoor vermelde grondslagen voor waardering en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben. Voorzienbare

verplichtingen en mogelijke verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het boekjaar worden meegenomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden en wordt voldaan aan de voorwaarden voor het opnemen van voorzieningen.

Baten van particulieren

Onder baten van particulieren worden verantwoord alle giften en donaties (eenmalig, vast en periodieke schenkingen) en fondsenwervende acties van particulieren voor evenementen van JDRF en andere evenementen.

Baten van bedrijven

Onder baten van bedrijven worden verantwoord alle donaties en sponsorbijdragen van bedrijven die JDRF een warm hart toedragen.

Baten van verbonden organisaties zonder winststreven

Onder baten van verbonden organisaties zonder winststreven worden verantwoord de baten van JDRF International voor wetenschappelijk onderzoek in Nederland (grants).

Baten van andere organisaties zonder winststreven

Onder baten van andere organisaties zonder winststreven worden verantwoord de schenkingen van fondsen en stichtingen voor projecten van JDRF Nederland conform de doelstelling.

Baten als tegenprestatie voor de levering van producten en/of diensten

Onder baten als tegenprestatie voor de levering van producten en/of diensten worden verantwoord de baten van bedrijven die zij pro bono aan JDRF Nederland hebben geleverd.

Besteed aan doelstellingen

Onder de bestedingen aan de doelstelling worden met name de uitkeringen verantwoord die in het boekjaar zijn toegekend in het kader van wetenschappelijk onderzoek en voorlichting.

Wervingskosten

Alle kosten van activiteiten, die ten doel hebben particulieren, bedrijven, loterijorganisaties, overheden en andere (fondsenwervende) organisaties te bewegen geld te geven voor één of meer van de doelstellingen, worden aangemerkt als wervingskosten baten.

Kosten beheer en administratie

Kosten van beheer en administratie zijn die kosten die stichting JDRF Nederland maakt in het kader van de (interne) beheersing en administratievoering die niet worden toegerekend aan de doelstelling of de werving van baten.

Kostentoerekening

De toerekening van de kosten vindt zo veel mogelijk direct plaats. Op basis van de inzet van de medewerkers van stichting JDRF Nederland is vastgesteld hoeveel uur gemiddeld wordt besteed aan een activiteit. Deze verdeling is de basis voor de doorbelasting van de personele kosten (ZZP kosten, salarissen en sociale lasten).

Pensioenregelingen personeel

Voor JDRF werknemers is er sinds mei 2015 een pensioen regeling gestart. Dat is een beschikbare premieregeling geworden waar de werknemers 50% van de inleg betalen.

Toelichtingen op de balans

MATERIËLE VASTE ACTIVA	30 juni 2019	30 juni 2018
Aanschafwaarde begin boekjaar	4.674	3.022
Cumulatieve afschrijvingen begin boekjaar	-2.396	-1.892
Boekwaarde begin boekjaar	2.278	1.130
Bij: Investerings - inventaris	-	1.652
Af : Afschrijvingen	-1.170	-504
Aanschafwaarde einde boekjaar	4.674	4.674
Cumulatieve afschrijvingen einde boekjaar	-3.566	-2.396
Boekwaarde einde boekjaar	1.108	2.278
VORDERINGEN EN OVERLOPENDE ACTIVA	30 juni 2019	30 juni 2018
Debiteuren	63.080	13.415
Nog te ontvangen rente bank	-	100
Nog te ontvangen baten	-	15.105
Vooruitbetaalde bedragen	694	7.360
Waarborgsom huur	4.601	8.272
Nog te ontvangen bedragen	18.164	20.435
	86.539	64.687
LIQUIDE MIDDELEN	30 juni 2019	30 juni 2018
Rekening courant	93.464	122.781
Spaarrekeningen (rentedragend)	6.975	318.528
	100.439	441.309

Per balansdatum staan alle liquide middelen op direct opeisbare rekeningen.

Toelichtingen op de balans (vervolg)

RESERVES EN FONDSSEN - CONTINUÏTEITSRESERVE	30 juni 2019	30 juni 2018
Saldo per begin boekjaar	177.791	269.429
Toevoeging	-47.665	-91.638
Saldo per eind boekjaar	130.126	177.791

Om zeker te stellen dat de stichting ook in de toekomst aan haar verplichtingen kan voldoen acht het bestuur het gewenst om een deel van het vrij besteedbaar vermogen te bestemmen als Continuïteitsreserve. Voor de bepaling van de hoogte van de Continuïteitsreserve richt de stichting zich naar de richtlijn van Vereniging voor Fondsenwervende Instellingen (VFI). De richtlijn staat een maximale reservering toe van 1,5 keer van de jaarlijkse kosten van de werkorganisatie.

De jaarlijkse kosten van de werkorganisatie zijn:

- Kosten van Publiciteit en communicatie, uitgezonderd dat deel dat wordt toegerekend aan de doelstelling;
- Personeelskosten, huisvestingskosten, kantoor en algemene kosten, afschrijvingen en rente worden volledig meegenomen inclusief het gedeelte dat aan de doelstelling wordt toegerekend.

De continuïteitsreserve is vastgesteld op € 130.126 ofwel 0,26 keer de kosten van de werkorganisatie voor het boekjaar 2018/2019. JDRF zit hiermee voor dit jaar binnen de norm van de GDN.

RESERVES EN FONDSSEN - BESTEMMINGSRESERVE INNOVATIE	30 juni 2019	30 juni 2018
Saldo per begin boekjaar	25.000	–
Toevoeging	25.000	25.000
Saldo per eind boekjaar	0	25.000

JDRF Nederland heeft aan deze van het vermogen afgezonderde reserve een bestemming gegeven:

- Innovatie via online marketing. Passend bij de doelstelling van JDRF, waarbij we zo effectief mogelijk de achterban willen bereiken.

KORTLOPENDE SCHULDEN	30 juni 2019	30 juni 2018
Crediteuren	24.460	24.976
Reservering vakantiegeld	1.876	1.909
Loonbelasting te betalen	13.242	8.183
Nog te betalen pensioenpremies	3.381	–
Vooruitontvangen bedragen	–	30.856
Vooruitgefactuurde bedragen	5.000	–
Nog te betalen grants	–	229.559
Nog te betalen overig	10.000	10.000
	57.959	305.483

Toelichtingen op de balans (vervolg)

NIET IN DE BALANS OPGENOMEN VERPLICHTINGEN

Voor Stichting JDRF Nederland zijn er geen niet in de balans opgenomen verplichtingen. JDRF International heeft, onder voorwaarde van het behalen van bepaalde mijlpalen, toezeggingen gedaan subsidies te verstrekken aan de in Nederland lopende, volgende onderzoeken:

Onderzoek	Boekjaar 2019-2020	Boekjaar 2020-2021	Boekjaar 2021-2022	Totaal
Diabeter, dr. Henk-Jan Aanstoot	169.123,63	250.823,65	–	419.947,28
Radboud UMC, Prof. dr. Martin Gotthardt	234.296,58	142.856,65	24.000,00	401.153,23
Maastricht University, dr. Aart van Apeldoorn	217.499,72	119.000,00	–	336.499,72
LUMC Leiden, dr. Françoise Carlotti	84.991,84	–	–	84.991,84
LUMC Leiden, dr. Arnaud Zaldumbide	123.329,58	–	–	123.329,58
UMC Groningen, Prof. dr. Paul de Vos	220.377,76	84.973,44	–	305.351,20
UMC Groningen, dr. Alexandra Smink	44.422,80	18.217,20	–	62.640,00
Radboud UMC, dr. Bastiaan de Galan	383.146,00	498.426,32	–	881.572,32
Mira Universiteit van Twente, dr. Marcel Karperien	231.000,00	119.000,00	–	350.000,00
UMC Groningen, dr. Alexandra Smink	60.816,00	–	–	60.816,00
Radboud UMC, Bastiaan de Galan	701.127,00	–	–	701.127,00
Totalen (in US dollars)	2.470.130,91	1.233.297,26	24.000,00	3.727.428,17

De Stichting heeft een huurcontract dat op 1 juli 2019 afloopt.

De Stichting heeft een huurcontract dat op 31 december 2019 afloopt.

Er wordt een nieuw kantoor te Amersfoort betrokken waarvan de huur op 30 september 2020 afloopt.

Huur kantoorpand	Boekjaar 2019-2020	Boekjaar 2020-2021	Boekjaar 2021-2022	Totaal
Huurverplichting	21.750	4.500	–	26.250
	21.750	4.500	–	26.250

Toelichtingen op de baten en lasten 2018-2019

BATEN	boekjaar	voorgaand boekjaar
- baten van particulieren *	180.441	224.361
- baten van bedrijven	209.469	124.696
- baten van loterijorganisaties	1.084	–
- baten van verbonden organisaties zonder winststreven	1.565.365	1.428.264
- baten van andere organisatie zonder winststreven	123.319	67.100
- tegenprestatie voor levering van producten en/of diensten	–	23.980
	2.079.678	1.868.401

* De baten van Particulieren bestaan volledig uit donaties en giften.

WETENSCHAPPELIJK ONDERZOEK	boekjaar	voorgaand boekjaar
Universiteit Maastricht	480.272	542.345
Diabeter	131.165	116.063
LUMC Leiden	281.904	319.590
UMC Groningen	360.726	492.716
Universiteit Twente	308.382	–
Radboud Universiteit	2.942	–
Uitvoeringskosten t.b.v. onderzoek	92.815	49.318
	1.658.206	1.520.032

Dit boekjaar zijn er voor de belangrijke doelstelling van JDRF het financieren van onderzoekskosten van de organisatie toebedeeld. Er is veel tijd aan de onderzoekdoelstelling besteed en dit zal ook de komende jaren zo blijven.

KOSTEN VOORLICHTING	boekjaar	voorgaand boekjaar
Directe kosten voorlichting	54.584	40.249
Uitvoeringskosten t.b.v. voorlichting	180.194	154.434
	234.777	194.683

Dit betreft de projectkosten van educatie en voorlichting (communicatie, online en landelijke media).

Toelichtingen op de baten en lasten 2018-2019 (vervolg)

WERVINGSKOSTEN	boekjaar	voorgaand boekjaar
Directe kosten werving	98.250	86.431
Uitvoeringskosten t.b.v. werving	100.108	82.197
	198.358	168.628

Dit betreft de projectkosten voor de werving van donateur, het online donatie platform, donor evenementen en project organisatie.

KOSTEN BEHEER EN ADMINISTRATIE	boekjaar	voorgaand boekjaar
Uitvoeringskosten t.b.v. beheer en administratie	60.905	49.822
	60.905	49.822

Dit betreft personeel, kantoor en algemene kosten inzake de organisatie en administratie van het bureau.

Toelichtingen op de baten en lasten 2018-2019 (vervolg)

LASTENVERDELING IN €	Besteed aan doelstellingen		Wervingskosten	Kosten Beheer en administratie	Totaal boekjaar	Begroot boekjaar	Totaal voorgaand boekjaar
	Onderzoek	Voorlichting					
<u>Bestedingen</u>							
Wetenschappelijk onderzoek	1.565.391	–	–	–	1.565.391	1.321.971	1.470.714
<u>Uitvoeringskosten</u>							
<i>Publiciteit en communicatie</i>	32.750	54.584	98.250	–	185.584	193.400	133.160
<i>Personeelskosten</i>							
- ZPP kosten	2.414	7.242	4.023	2.414	16.093	15.000	2.601
- Salarissen	37.018	111.054	61.697	37.018	246.787	270.000	218.530
- Sociale lasten	5.719	17.158	9.532	5.719	38.128	40.600	31.028
- Pensioen	3.209	9.626	5.348	3.209	21.392	17.539	14.114
- Reiskosten	2.708	8.124	4.513	2.708	18.053	16.895	5.038
- Overig	1.404	4.211	2.339	1.404	9.357	18.395	6.690
	52.472	157.415	87.453	52.472	349.810	378.429	278.001
<i>Huisvestingskosten</i>	2.202	6.605	3.670	2.202	14.678	18.000	16.433
<i>Kantoor en algemene kosten</i>							
- ICT kosten	975	2.926	1.626	975	6.503	14.960	4.223
- Accountants- en notariskosten	3.271	9.812	5.451	3.271	21.804	17.200	19.799
- Advieskosten	128	385	214	128	855	1.000	1.395
- Overige kantoorkosten	1.017	3.051	1.695	1.017	6.781	12.000	8.935
	5.391	16.174	8.986	5.391	35.943	45.160	34.352
<i>Afschrijvingen</i>	–	–	–	840	840	840	504
Totaal te verdelen lasten	1.658.206	234.777	198.358	60.905	2.152.246	1.957.800	1.933.164

Het aantal werknemers bedroeg ultimo boekjaar 5 (ultimo vorig boekjaar 4). De bestuurders van de Stichting ontvangen geen bezoldiging. De toerekening van de kosten vindt zo veel mogelijk direct plaats. Op basis van de inzet van de medewerkers van JDRF is vastgesteld hoeveel uur gemiddeld wordt besteed aan een activiteit. Deze verdeling is de basis voor de doorbelasting van de personele kosten (ZZP kosten, salarissen en sociale lasten).

Bezoldiging van de directie

NAAM FUNCTIE	C. Vonk Directeur	I. Wiechers Directeur
DIENSTVERBAND		
Aard	Onbepaalde tijd	In loondienst
Uren	40	40
Parttime percentage	100%	100%
Periode	01-07-2018 tot en met 30-06-2019	01-06-2019 tot en met 30-06-2019
BEZOLDIGING IN EURO'S		
Jaarinkomen	84.000	6.945
Bruto salaris	7.280	556
Vakantiegeld	–	–
Vaste eindejaarsuitkering	–	–
Jubileumuitkering	–	–
Uitbetaling niet opgenomen vakantiedagen	–	–
Totaal	91.280	7.501
BELASTE VERGOEDINGEN/BIJTELLINGEN		
Pensioenlasten (wg deel)	5.983	401
Pensioencompensatie	–	–
Overige betalingen op termijn	–	–
Uitkeringen beëindiging dienstverband	3.360	–
Totaal	9.343	401
Totaal 2019	100.623	7.902
Totaal 2018	55.860	

**Was getekend te Amersfoort,
18 december 2019**

Maarten de Groot
Els Ankum-Griffioen
Jaap Koelewijn
Johan Keurentjes
Marieke Samson
Henk Arnold Sijnja

Overige gegevens

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2018-2019

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2018-2019 van Stichting JDRF Nederland gecontroleerd. Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening voor het jaar geëindigd op 30 juni 2019 een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting JDRF Nederland, te Bussum per 30 juni 2019 en van het saldo van baten en lasten over de periode 1 juli 2018 tot en met 30 juni 2019 in overeenstemming met de in Nederland geldende RJ-Richtlijn 650 Fondsenwervende organisaties.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 30 juni 2019 met een balanstotaal van € 188.086;
2. de staat van baten en lasten 2018-2019 met saldo van baten en lasten van negatief € 72.665 (tekort); en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'. Wij zijn onafhankelijk van Stichting JDRF Nederland te Bussum, zoals vereist in de Verordening inzake de Onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening Gedrags- en Beroepsregels Accountants (VGBA). Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het jaarverslag (vanaf 'Van de voorzitter' tot en met 'Voortuitblik 2018-2019');
- de begroting 2019-2020.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat en alle informatie bevat die op grond van de in Nederland geldende RJ-Richtlijn 650 Fondsenwervende organisaties vereist is. Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de controle of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: het bestuur en directie van Stichting JDRF Nederland

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag in overeenstemming met de in Nederland geldende RJ-Richtlijn 650 Fondsenwervende organisaties.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met de in Nederland geldende RJ-Richtlijn 650 Fondsenwervende organisaties. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel. Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken. Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel. Een meer gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden is opgenomen in de bijlage bij onze controleverklaring.

Was getekend te Amersfoort, 23 december 2019.

WITh accountants B.V.
Drs. J. Snoei RA

Bijlage bij onze controleverklaring over de jaarrekening 2018/2019 van Stichting JDRF Nederland te Bussum

In aanvulling op wat is vermeld in onze controleverklaring hebben wij in deze bijlage onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening nader uiteengezet en toegelicht wat een controle inhoudt. Wij hebben onze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze doelstelling is om een redelijke mate van zekerheid te verkrijgen dat de jaarrekening vrij van materiële afwijkingen als gevolg van fouten of fraude is. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van
- controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben
- niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een stichting haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen;
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Begroting

Begroting 2019-2020

BATEN IN €	begroting boekjaar 2019-2020	realisatie boekjaar 2018-2019	begroting boekjaar 2018-2019
- baten van particulieren	199.500	180.441	315.000
- baten van bedrijven	226.000	209.469	190.000
- baten van loterijorganisaties	2.000	1.084	100.000
- baten van verbonden organisaties zonder winststreven	2.100.000	1.565.365	1.271.974
- baten van andere organisatie zonder winststreven	127.500	123.319	170.000
Som van de geworven baten	2.655.000	2.079.678	2.046.974
Baten als tegenprestatie voor levering van producten en/of diensten	-	-	-
Som der baten	2.655.000	2.079.678	2.046.974

Begroting 2019-2020 (vervolg)

LASTEN IN €	begroting boekjaar 2019-2020	realisatie boekjaar 2018-2019	begroting boekjaar 2018-2019
Besteed aan doelstellingen			
Wetenschappelijk onderzoek	2.172.000	1.658.206	1.388.338
Voorlichting	251.000	234.777	272.243
	2.423.000	1.892.983	1.660.581
Wervingskosten	160.000	198.358	225.857
Kosten beheer en administratie	72.000	60.905	71.364
Som der lasten	2.655.000	2.152.246	1.957.802
Saldo voor financiële baten en lasten	-	-72.568	89.169
Saldo financiële baten en lasten	-	-97	-
Saldo van baten en lasten	-	-72.665	89.169
Bestemming saldo van baten en lasten			
<u>Toevoeging/onttrekking aan:</u>			
- continuïteitsreserve	-	-72.665	89.169
- bestemmingsreserve innovatie	-	-	-
	-	-72.665	89.169
KENGETALLEN IN %	begroting boekjaar 2019-2020	realisatie boekjaar 2018-2019	begroting boekjaar 2018-2019
totaal bestedingen aan doelstelling / totale baten	91%	91%	81%
wervingskosten / geworven baten	6%	10%	11%
lasten beheer en administratie / totale lasten	3%	3%	4%
totaal bestedingen aan doelstelling / totale lasten	91%	88%	85%

**JDRF Nederland bedankt
alle wetenschappers,
donateurs, sponsoren,
vrijwilligers en
betrokkenen voor hun
inzet en steun.**

JDRF **BETER LEVEN
BETER MAKEN
TYPE 1
DIABETES**

JDRF Nederland

Maanlander47 3824 MN Amersfoort | +31 33 200 31 48 | info@jdrf.nl
KvK: 51358131 | ANBI | IBAN: NL96 RABO 0166 8642 26 | www.jdrf.nl

Algemeen Nut
Beogende Instelling
ANBI

GOED DOEL